

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Vývoj a budoucnost jednotné evropské měny

Development and Future of European Common Currency

Student: Jan Šulák

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jaroslav Jiríček

Ostrava 2012

Zadání bakalářské práce

Student:

Jan Šulák

Studijní program:

B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6210R004 Eurospráva

Specializace:

01 Eurospráva

Téma:

Vývoj a budoucnost jednotné evropské měny
Development and Future of European Common Currency

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Historická východiska a vývoj eura
3. Význam a postavení eura ve světě
4. Příležitosti, hrozby a možné scénáře budoucího vývoje eura
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: Od národních měn k euru*. Praha: C. H. Beck, 2008. 288 s. ISBN 978-80-7400-076-8.

JANÁČKOVÁ, Stanislava. *Krise eurozóny a dluhové krize vyspělého světa*. Praha: CEP, 2010. 99 s. ISBN 978-80-86547-9-4.

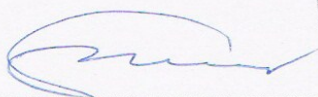
LACINA, Lubor et al. *Měnová integrace: Náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jaroslav Jiříček**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 11.05.2012

prof. Ing. Karel Skokan, Ph.D.
vedoucí katedry

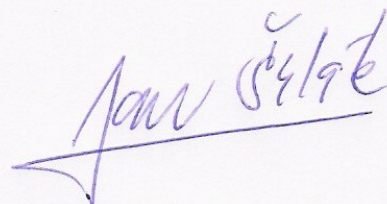
prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně. Přílohy č. 1, 2, 3 a 4 jsem samostatně doplnil.

Ve Valašském Meziříčí, dne 11. května 2012

Poděkování

Touto cestou děkuji svému vedoucímu bakalářské práce Ing. Jaroslavu Jiříčkovi za cenné rady, připomínky a konzultace, které mi v průběhu tvorby práce poskytl.

Obsah

1	Úvod	5
2	Historická východiska a vývoj eura	7
2.1	Vznik peněz jako prostředku směny	7
2.1.1	<i>Plnohodnotné peníze a peníze s nuceným oběhem</i>	8
2.2	Funkce peněz v ekonomice	8
2.2.1	<i>Peníze jako prostředek směny</i>	9
2.2.2	<i>Peníze jako zúčtovací jednotka</i>	9
2.2.3	<i>Peníze jako uchovatel hodnoty</i>	9
2.3	Počátky měnové integrace na evropském kontinentu	10
2.3.1	<i>Románsko-evropská měnová unie</i>	10
2.3.2	<i>Skandinávská měnová unie</i>	10
2.4	Období zlatého standardu	11
2.5	Meziválečné období	11
2.6	Brettonwoodský měnový systém	12
2.7	Vývoj měnové spolupráce v rámci ES	13
2.7.1	<i>Období mezivládní spolupráce</i>	13
2.7.2	<i>Období užší spolupráce</i>	14
2.7.3	<i>Evropský měnový systém</i>	16
2.7.4	<i>Budování hospodářské a měnové unie</i>	19
3	Význam a postavení eura ve světě	24
3.1	Mezinárodní postavení eura	24
3.2	Euro a mezinárodní měnový systém	25
3.3	Používání eura v zemích mimo EU a eurozónu	27
3.3.1	<i>Republika San Marino</i>	27
3.3.2	<i>Vatikán</i>	29
3.3.3	<i>Monako</i>	30
3.3.4	<i>Andorra</i>	30
3.3.5	<i>Černá hora</i>	31
3.4	Posílení mezinárodní role eurozóny	32
3.4.1	<i>Kritika společné evropské měny</i>	32
3.4.2	<i>Vliv a význam eurozóny v budoucnu</i>	33
3.5	Důvody nečlenství Velké Británie, Dánska a Švédska v eurozóně	34
3.5.1	<i>Spojené království</i>	35
3.5.2	<i>Dánsko</i>	36
3.5.3	<i>Švédsko</i>	37
4	Příležitosti, hrozby a možné scénáře budoucího vývoje eura	39

4.1	SWOT analýza eurozóny	39
4.2	Silné stránky eurozóny	40
4.2.1	<i>Velikost a ekonomická síla</i>	40
4.2.2	<i>Přínosy členství v hospodářské a měnové unii</i>	42
4.3	Slabé stránky eurozóny	43
4.3.1	<i>Politické faktory a vlivy</i>	44
4.3.2	<i>Rozdílnost kultur, zvyklostí a tradic</i>	45
4.4	Příležitosti eurozóny	45
4.4.1	<i>Dodržování konvergenčních kritérií</i>	46
4.4.2	<i>Přistoupení rozpočtově odpovědných zemí a vyšší stupeň integrace</i>	46
4.5	Hrozby a rizika pro eurozónu	47
4.5.1	<i>Deficity státních rozpočtů</i>	47
4.5.2	<i>Růst veřejného zadlužení</i>	48
4.5.3	<i>Nepříznivý demografický vývoj</i>	50
4.6	Politika ECB v období krize	51
4.7	Možné scénáře dalšího vývoje eura (eurozóny)	51
4.7.1	<i>Pokračování v nastoleném vývoji</i>	52
4.7.2	<i>Optimistický scénář</i>	53
4.7.3	<i>Pesimistický scénář</i>	53
5	Závěr	55
	Seznam použité literatury	57
	Seznam zkratek	62
	Seznam tabulek	63
	Seznam grafů	64
	Seznam obrázků	65
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	66
	Seznam příloh	67

1 Úvod

Evropská integrace je velice složitým procesem, který má za sebou více než šedesát let historie. Postupným vývojem se tato ekonomická integrace vyvinula až do stadia Hospodářské a měnové unie v dnešní podobě. V historii si tato integrace procházela jak nepříznivými, ale také pozitivními obdobími vývoje. Nicméně je možno říci, že HMU prochází v současnosti krizovým obdobím.

V nedávné historii to byla krize finanční, jež vznikla ve Spojených státech, ale pronikla díky propojenosti finančních systémů až do Evropy. Tato finanční krize se však postupem času přelila v krizi hospodářskou, kdy ekonomika nejen eurozóny, ale všech států Evropské unie zaznamenávala záporná tempa růstu, či v lepším případě stagnaci ekonomiky. Obě tyto krize již pomalu odeznívají, ale přichází krize další – dluhová. Příčinou této nepříznivé situace je nezodpovědné nakládání s národními státními rozpočty, které jsou spravovány jednotlivými vládami členských zemí. Růstu zadlužení mimo jiné také napomáhá nepříznivý populační vývoj v Evropě. Možným zdrojem nepříznivého vývoje hospodářství může být i to, že měnová unie není z velké části výsledkem přirozeného ekonomického vývoje, ale spíše produktem politických rozhodnutí. Není totiž přirozenou měnovou oblastí.

Nicméně evropská měnová integrace má bezesporu také své pozitivní stránky. Významnou měrou přispěla k upevnění pozice eurozóny, ale také celé Evropské unie v rámci světové ekonomiky, kdy je na ni pohlíženo jako na jeden celek. Společná evropská měna je ve velkém množství používána v mezinárodním měnovém systému jako prostředek směny, ale také například jako zákonné platidlo v zemích, které nejsou členy ani HMU, ani Evropské unie.

První část této práce bude tudíž věnována vývoji, historickým východiskům a milníkům, které nastaly během postupného vývoje jednotné evropské měny – eura, a také formování eurozóny.

Ve druhé kapitole bude pojednáno o významu a postavení eura ve světě, a také dobrovolném nečlenství některých evropských států v hospodářské a měnové unii. Bude zde objasněno také používání eura jako platebního prostředku, který je používán i mimo země eurozóny.

V analytické části této bakalářské práce bude mimo jiné provedena analýza silných a slabých stránek, příležitostí a rizik, která mohou podle své podstaty buď pozitivně, nebo negativně ovlivňovat dění a vývoj Hospodářské a měnové unie.

Cílem této bakalářské práce je analyzovat silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby HMU a také nastítnit scénáře, jakým způsobem by se mohla dále ubírat jednotná evropská měna, respektive Hospodářská a měnová unie.

2 Historická východiska a vývoj eura

Tato kapitola bakalářské práce je věnována historii evropské měnové integrace od prvních náznaků měnové spolupráce na evropském kontinentu počínaje samotným vznikem peněz až po dosavadní situaci HMU v rámci EU.

2.1 Vznik peněz jako prostředku směny

Směna byla ve svých počátcích naturálního charakteru. Znamenalo to, že jeden druh zboží se směňoval za určitý druh zboží jiného. Takováto směna se nazývá barter – neboli **barterový obchod**. Tento druh směny byl typický především pro počáteční stadia vývoje směny, kdy k ní docházelo ojediněle a nahodile. S rozvojem dělby práce se stávala otázka, jak jednotlivé druhy zboží, které byli výrobci ochotni směniti, stále složitější. Bylo náročné získat jeden druh zboží, jelikož bylo možno získat jej pouze přes dlouhou řadu směn. Tato situace významně zpomalovala a znesnadňovala směnný proces.

Vývojem směny se vyčlenily druhy zboží, které byly obchodujícími přijímány a mohly tak sloužit jako zprostředkovatel směny. Takovéto zboží je možno považovat za tzv. komoditní (zbožové) peníze. Funkci těchto peněz plnily v různých zemích například dobytek, sůl, rýže, koření, ryby, plátno apod.. Jednalo se o taková zboží, která byla na daném území považována za významný prostředek směny. Pomocí lidských zkušeností a postupným vývojem se tato funkce spojila s drahými kovy. Jejich přírodní vlastnosti, jako jsou kupříkladu stejnorodost, dělitelnost a trvanlivost, nejlépe odpovídaly funkcím, které mají peníze plnit. Proto zlato, stříbro (a po určitou dobu i měď) zůstaly ve funkci peněz velice dlouhou dobu. Postupně z funkce prostředku směny bylo vytlačeno stříbro. Tím se systém nazývaný bimetalismus změnil na monometalismus.¹

---

¹ JUREČKA, Václav a Ivana JÁNOŠÍKOVÁ et al. *Mikroekonomie : Učební text pro bakalářské studium*. dotisk 1. vyd. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2009. 327 s. ISBN 978-80-248-0910-6.

2.1.1 Plnohodnotné peníze a peníze s nuceným oběhem

Jako peníze může sloužit cokoliv, co je celospolečensky akceptovaným platebním prostředkem. Je nutno říci, že vstupem peněz do procesu směny, se z jedné operace směny staly operace dvě. Jejich provedení je však obvykle mnohem jednodušší nežli provedení jedné barterové operace. Směna zboží za peníze tak vytvořila mnohem příznivější podmínky pro fungování trhu. Jednalo se především o velké úspory transakčních nákladů. Zlaté a stříbrné mince měly svoji vnitřní hodnotu, která vyplývala z hodnoty kovu, z něhož byly tyto peníze raženy. S průběhem vývoje tržní ekonomiky se však tyto peníze začaly nahrazovat penězi papírovými a mincemi z běžných kovů, neboli penězi bez vnitřní hodnoty. Hlavním důvodem vzniku tohoto druhu peněz byla situace, kdy objem směňovaného zboží rostl mnohem výraznějším tempem, nežli růst objemu zlatých a stříbrných peněz. Proto bylo nutno doplňovat množství zlatých a stříbrných peněz v oběhu penězi bez vnitřní hodnoty. Hodnota těchto peněz je dána předpokladem subjektů směny, že tyto prostředky budou přijaty i ostatními účastníky na trhu jako kupní a platební prostředek. Znamená to, že jsou určitým druhem společenské smlouvy. Tato forma peněz původně měla formu bankovek, které byly kryty zlatem a za zlato konvertibilní. V pozdější době byly vydávány tzv. státopvky, které sloužily ke krytí výdajů státu. Jejich hodnota nebyla oproti bankovkám kryta zlatem, ani za zlato směnitelná. Krytí peněz drahými kovy postupně upadalo a v současnosti ve světové ekonomice neexistuje měna, která by byla takto kryta. Znamená to, že významně poklesla váha zlata na měnové úrovni. Tento proces se nazývá demonetizace zlata. Nicméně i v současné době je zlato považováno za významného uchovatele hodnoty. Současné papírové peníze jsou peníze s nuceným oběhem – na základě rozhodnutí státu slouží jako zákonné platidlo. Subjekty na trhu jsou tyto peníze však přijímány pouze tehdy, věří-li lidé, že budou přijímány.²

2.2 Funkce peněz v ekonomice

Peníze v tržní ekonomice plní několik funkcí. Nejvýznamnějšími z nich jsou funkce prostředku směny, uchovatele hodnoty a funkce zúčtovací jednotky.

---

² Jurečka, Jánošíková et al., *Mikroekonomie: Učební text pro bakalářské studium*, 2009.

2.2.1 Peníze jako prostředek směny

Tato funkce vyplývá ze zprostředkování směnných aktů. Tato situace je možná pouze tehdy, jsou-li ekonomické subjekty ochotny přijímat peníze k úhradě závazků. V reálné ekonomice uskutečňuje tuto roli oběživo (což jsou mince a bankovky), a stále častěji tzv. depozitní peníze. Jedná se především o vklady na běžných bankovních účtech, spořicírových účtech a například vklady ve spořitelnách. Čím vyspělejší a rozvinutější je ekonomika a její bankovní a peněžní systém, tím více transakcí se provádí bezhotovostně (tzn. převodem z jednoho účtu na druhý) a jen malá část je skutečným oběživem.

2.2.2 Peníze jako zúčtovací jednotka

Pomocí peněz lze vyjádřit výši ocenění jakéhokoli druhu výrobku či služby. Tato funkce umožňuje stanovit vzájemný vztah jejich hodnot a také vypočítat hodnotu celkového vyprodukovaného množství statků a služeb jejich součtem.

2.2.3 Peníze jako uchovatel hodnoty

Funkce uchovatele hodnoty umožňuje zachování hodnoty v čase. Příkladem může být situace, kdy naturální produkt není schopen ze své materiální podstaty přetrvávat v čase a různými, např. přírodními vlivy, by došlo k jeho znehodnocení. Převeďte-li se tento produkt na peněžní prostředky, pak si dokáže tuto svoji hodnotu uchovat. Aby peníze mohly uchovávat hodnotu, je nutno, aby měla jejich hodnota určitou stabilitu v čase. Pokud bude docházet k prudkému nárůstu cen (inflaci), bude se jejich kupní síla prudce snižovat. V takovémto případě nastane situace, kdy se ekonomické subjekty budou snažit uchovávat hodnotu nákupem takového druhu zboží, u něhož předpokládají, že jeho hodnota bude stabilní v čase (např. zlato).³

---

³ Jurečka, Jánošíková et al., *Mikroekonomie: Učební text pro bakalářské studium*, 2009.

2.3 Počátky měnové integrace na evropském kontinentu

V 19. století byly oběživem jak zlaté, tak stříbrné mince. Jejich vzájemný kurs se měnil podle toho, jak byla nacházena nová naleziště jednoho či druhého drahého kovu. Prvním státem, který upustil od bimetalismu, byla Velká Británie. V kontinentální Evropě však přetrvával bimetalismus mnohem déle.⁴

2.3.1 Románsko-evropská měnová unie

Právě kvůli zachování bimetalismu vytvořily země jako Belgie, Francie, Itálie a Švýcarsko roku 1865 měnovou unii. Později se k této unii připojilo ještě Řecko. Společné úsilí o zachování bimetalismu však skončilo uvalením válečných reparací na Francii po německo-francouzské válce. Tyto reparace musely být placeny německému císařství ve zlatě, čímž došlo k oslabení francouzských financí. Po četných nálezích zlata v USA pak definitivně došlo k vytlačení stříbra a měnovým standardem se stalo zlato. Tím roku 1878 tato měnová unie zanikla.⁵

2.3.2 Skandinávská měnová unie

Roku 1873 založily severské země Skandinávskou měnovou unii. Jejími členy byly Dánsko, Norsko a Švédsko. Tato měnová unie vznikla za účelem podpory společné koruny, jelikož měny všech zúčastněných zemí byly navzájem v jednotlivých severských zemích v oběhu. Její konec nastal s vypuknutím 1. světové války, formálně však skončila roku 1924.

V případě obou měnových unií se jednalo pouze o sladění oběživa, jelikož nebyly spojeny s žádnou obchodní dohodou. Mezi jednotlivými zeměmi probíhala jen velice slabá koordinace na úrovni měnových orgánů. Neexistovala totiž žádná centrální banka, která by významnějším způsobem tuto koordinaci prováděla. Když nastaly hůře zvládnutelné zahraniční podmínky (např. již zmíněná 1. světová válka

---

⁴ BALDWIN, Richard a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 480 s. ISBN 978-80-247-1807-1.

⁵ Tamtéž.

v případě Skandinávské měnové unie), každá země se snažila chránit výhradně své národní zájmy a od koordinace měn upustila.⁶

2.4 Období zlatého standardu

Období zlatého standardu bývá datováno mezi roky 1880 – 1914. Tomuto systému se tradičně přisuzuje názor, že byl spolehlivě fungující a fungoval na jednoduchých principech. Ve skutečnosti však toto období bylo poznamenáno mnohými finančními krizemi, válečnými konflikty, nestabilním ekonomickým vývojem a vlnami bankrotů. Měnové kurzy rovněž nevykazovaly velkou stabilitu. Konec zlatého standardu nastal roku 1914 z důvodu značného nebezpečí při přepravě zlata. Země, které byly postiženy válkou, musely splácet ohromné dluhy. Po Velké hospodářské depresi se hlavní role v oblasti měnové přemístila do USA. V té době představovala většina evropské hospodářské a politické spolupráce především úsilí s cílem zabránit meziválečnému ekonomickému vývoji během Velké hospodářské krize.⁷

2.5 Meziválečné období

První světová válka byla ohromnou zátěží na rozpočty jednotlivých zemí. Především pak z toho důvodu, že vlády nebyly ochotny zvyšovat daně. Během války nastaly dvě možnosti, jak vylepšit příjmovou stránku rozpočtu. V prvním případě to bylo zadlužení země, v případě druhém monetizací dluhu. Cenová hladina byla udržována na stabilní úrovni pomocí přidělových systémů. Když ale nastalo uvolnění cen, nakumulované inflační tlaky v ekonomikách rapidně vystřelily. Tato situace měla za následek vlnu hyperinflace – jako příklad je možno uvést Německo, Maďarsko a Řecko, kde činila měsíční míra inflace až 1000 %. Nositelé hospodářské politiky v Evropě po 1. světové válce byli rozhodnuti k návratu zlatého standardu.

---

⁶ Baldwin, Wyplosz, *Ekonomie evropské integrace*, 2008.

⁷ Tamtéž.

Každá ze zemí ale přijala jinou strategii, která vedla k jejich politickému a především ekonomickému rozdělení.⁸

2.6 Brettonwoodský měnový systém

„Brettonwoodský měnový systém vznikl jako reakce na meziválečnou zkušenost s fungováním zlatého standardu i výstřelky volně plovoucích kurzů, což podle dobových představ přispívalo k závažnosti meziválečné hospodářské recese. Dohodnut byl v červenci 1944 v americkém městě Bretton Woods na mezinárodní měnové a finanční konferenci za účasti zástupců 44 států.

Podstatou brettonwoodských dohod byl systém tzv. pevných, avšak přizpůsobitelných kurzů. Pevná komponenta tohoto systému se opírala o dominantní postavení amerického dolaru, jenž se zavázal ke směnitelnosti za zlato při paritě 35 dolarů za jednu trojskou unci. Ostatní členské měny byly navázány na dolar pevným kurzem s úzkým flukтуаčním rozpětím ± 1 % od stanovené parity vůči dolaru. Přizpůsobitelná komponenta označovala regulérní možnost přestavení centrální parity, avšak pouze v situaci tzv. fundamentální nerovnováhy. Dohlížetelskou funkcí nad plynulým chodem tohoto kurzového uspořádání byl pověřen Mezinárodní měnový fond (MMF). Jeho úvěrové nástroje měly napomáhat při řešení přechodných potíží platební bilance členských zemí a jeho autorita měla zabraňovat provádění tzv. kompetitivních devalvací. Do vážných problémů se brettonwoodský systém začal dostávat na začátku 70. let minulého století. Americký dolar byl vtažen do vleku domácích expanzivních politik, což snižovalo jeho důvěryhodnost. Výsledkem bylo prudké snižování amerických zásob měnového zlata. Jako kontraproduktivní se ukazovala být velmi úzká flukтуаční pásma, která vytvářela výhodné a poměrně bezpečné spekulativní příležitosti.

Zánik brettonwoodského systému se udál v několika krocích. Nejprve v srpnu 1971 americká vláda v reakci na nepolevující spekulativní nápor na zlaté rezervy pozastavila směnitelnost dolaru za zlato. V prosinci 1971 byl podniknut pokus o záchranu systému uzavřením tzv. Washingtonské dohody, na jejímž základě byla provedena devalvace dolaru o 8 % a rozšířena byla pásma povolených fluktuací dolarových kurzů z ± 1 % na $\pm 2,25$ %. I po těchto opatřeních masivní ústup od dolaru

---

⁸ Baldwin, Wyplosz, *Ekonomie evropské integrace*, 2008.

nepolevil, načež v březnu 1973 dolar přestal být bráněn devizovými intervencemi a přešel na volně plovoucí kurz. Světová ekonomika vstoupila do nového systému plovoucích kurzů.“⁹

2.7 Vývoj měnové spolupráce v rámci ES

Ještě během fungování bretonwoodského měnového systému docházelo k řadě návrhů na bližší měnovou spolupráci v rámci Evropských společenství. Historickým a především ekonomickým vývojem se tudíž oblast měnové politiky dostala z pozadí zájmu členských států mezi společné politiky. Stejně jako ES, tak i měnová spolupráce, prošla více či méně příznivými obdobími pro měnovou integraci. Vývoj EMU je proto možno rozdělit na několik hlavních období.

2.7.1 Období mezivládní spolupráce

V tomto období byla prováděna především koordinace měnových politik členských států v rámci bretonwoodského měnového systému. Podle smlouvy o EHS z roku 1957 (Římské smlouvy) byla oblast měnové politiky pouze koordinovaným postupem, který jednotlivým zemím usnadňoval budování společného trhu. Mezinárodní výměna, která měla probíhat mezi členskými zeměmi, si vyžadovala režim pevné směnitelnosti měn i koordinaci cen zemědělských produktů. Koncept společné zemědělské politiky, založené na garantovaných cenách, musel být velmi úzce vázán na stabilní měnové kurzy. Proto byl založen Měnový výbor, který měl poradní status. Jeho hlavním úkolem bylo monitorovat finanční a měnovou situaci členských států, sledovat účty platební bilance a podávat informace Radě ministrů a Komisi.

Zájem o měnovou integraci začal sílit v 60. letech ze dvou důvodů. Prvním důvodem byl počátek nestability mezinárodního měnového systému. Druhým

---

⁹ *Zavedení eura v České republice* [online]. Výkladový slovníček : Brettonwoodský měnový systém. [cit. 2012-02-24]. Dostupné z: http://zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=B#Brettonwoodsk%C3%BD%20m%C4%9Bnov%C3%BD%20syst%C3%A9m

z důvodů pak bylo to, že nastala potřeba ochránit evropské měny před turbulencemi amerického dolaru. Prvním dokumentem, vedoucím k bližší integraci, než bylo pouze koordinování národních měn, byl tzv. **Marjolinův akční plán**.¹⁰ Tento dokument byl vydán dne 24. října 1962. Prakticky jediným přínosem tohoto plánu bylo ustanovení Výboru guvernérů centrálních bank roku 1964. Orgány ES byly v té době příliš zaneprázdněny vytvářením celní unie a společné zemědělské politiky, a proto nedošlo k hlubší měnové integraci.

Od roku 1968 bylo hospodářské oživení v Evropě doprovázeno rozdíly v cenách, vnější nerovnováhou mezi členskými zeměmi a spekulativními útoky na měny. Jelikož každá členská země reagovala na tyto útoky jiným způsobem, postupně vznikalo napětí mezi evropskými měnami. Komise reagovala na tento vývoj 12. února 1969 předložením Memoranda o koordinaci hospodářských politik a měnové spolupráci uvnitř Společenství, běžně nazývaného jako Barreho plán. Tento plán se věnoval především úvodní části uvažované měnové integrace. Předpokládal, že nejprve je nutno demonstrovat společnou snahu po měnové jednotě pomocí fixace kurzů. Barreho plán ale nebyl jediným dokumentem do diskuze o způsobech realizace měnové integrace ve společenství. Významným dokumentem v této oblasti byl i tzv. Schillerův plán, který předložila německá vláda. Plán vycházel z názoru, že ještě před fixací měnových kurzů musí dojít k vzájemné koordinaci národních hospodářských politik. Skládal se ze čtyř stupňů, jak dosáhnout cílového stavu. Schillerův plán byl zveřejněn o rok později – 12. února 1970.¹¹

2.7.2 Období užší spolupráce

Vytvoření hospodářské a měnové unie mělo sloužit k prohloubení společného trhu, kde by se zboží, služby, osoby i kapitál pohybovaly volně – bez jakýchkoli překážek. Proto byla skupina odborníků pod vedením lucemburského premiéra a ministra financí Piera Wernera pověřena vytvořením konceptu pro postupnou realizaci HMU. Tato skupina měla vycházet z tzv. Barreho memoranda. Výsledný dokument, známý jako Wernerova zpráva, byl zveřejněn 7. října 1970. Podle tohoto

---

¹⁰ Marjolinův akční plán navrhoval rozšíření stávající měnové spolupráce o nové instituce a povinné konzultace v jím vymezených případech.

¹¹ LA CINA, Lubor et al. *Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha: C. H. Beck, 2007. 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5.

dokumentu měla být hospodářská a měnová unie vytvořena do roku 1980 pomocí tří etap. Ve Wernerově zprávě šlo o to, nalézt konsenzus mezi dvěma názorovými proudy.

Ekonomistický proud – zastánci tohoto názoru argumentovali tím, že ustanovit měnovou unii je možné pouze tehdy, budou-li dostatečným způsobem sladěny národní ekonomiky navzájem. Měnová unie podle tohoto názoru měla být na vrcholu harmonizace hospodářských politik jednotlivých zemí. Ekonomistický proud byl zastoupen především SRN a Nizozemskem.

Monetaristický proud – obhájci tohoto pojetí namítali, že měnová integrace je hlavním předpokladem úspěšné ekonomické spolupráce. Hlavním cílem zastánců tohoto názoru bylo rychle zavést společnou měnu, což bude mít kladné dopady na další hospodářskou spolupráci. Jednalo se o přesně opačný pohled na tuto problematiku, než byl pohled ekonomistický. Zastánci této teorie byly země jako Francie, Lucembursko, Belgie, ale např. i Komise ES.

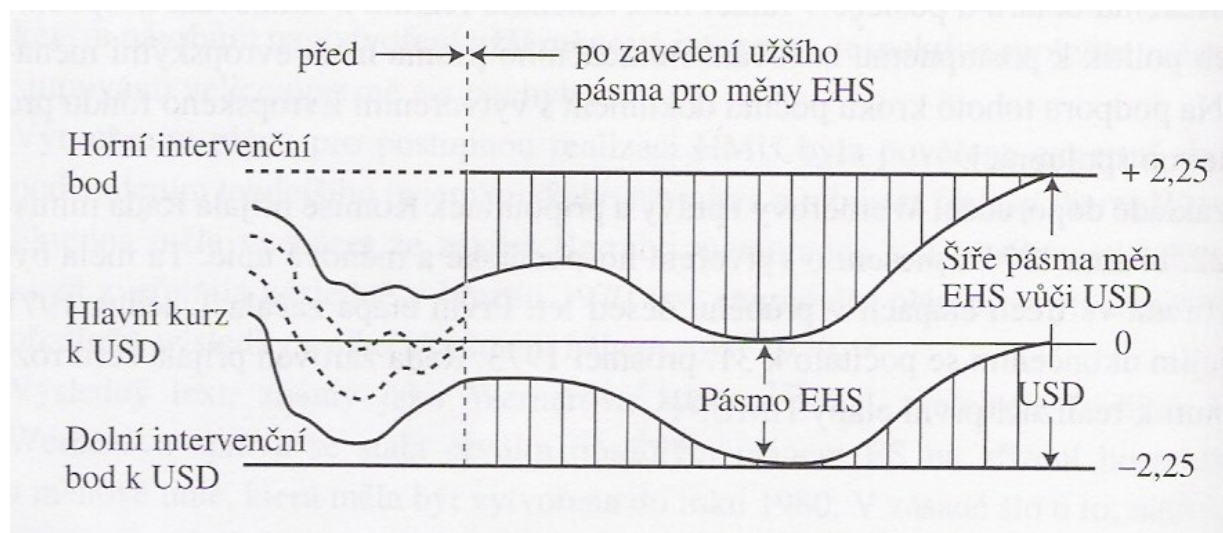
Wernerova zpráva detailněji analyzovala první dvě fáze uskutečnění měnové unie. Rada ministrů na základě této zprávy dne 22. března 1971 přijala rozhodnutí o realizaci hospodářské a měnové unie. Dne 6. dubna 1973 došlo k založení Evropského fondu pro měnovou spolupráci, což byl jediný realizovaný krok Wernerovy zprávy.¹² Uskutečnila se pouze jen první část tohoto plánu plánovaná od r. 1971 do r. 1973. Cílem první části Wernerovy zprávy byla stabilizace kurzů měn členských států ES v užším pásmu, než bylo stanoveno MMF. Odchylku středního kurzu dolaru nastavil Mezinárodní měnový fond na 0,75 %. V rámci členů ES byla zúžena na 0,6 % a v budoucnu měla být úplně eliminována. Roku 1973 Brettonwoodský měnový systém zkolaboval, a USD ztratil své výsadní postavení rezervní měny. Země ES na to reagovaly dohodou o fluktuaci kurzů v rozmezí $\pm 2,25$ %. Tím vznikl tzv. **had v tunelu** (viz obrázek 2.1). Do systému tohoto „hada“ jednotlivé země vstupovaly a vystupovaly. Po přechodu amerického dolaru na plovoucí kurz se v tomto režimu udržely pouze silné měny, jako např. německá marka a dánská koruna. Neúspěch zmíněného systému ovlivnil celou koncepci HMU a roku 1974 Rada ministrů **odvolala cíl založit měnovou unii**, a tím

---

¹² Lacina, et al., *Měnová integrace: Náklady a přínosy členství v měnové unii*, 2007.

končí historie Wernerovy zprávy. Důvody neúspěchu byly především globální hospodářské problémy a rozdílnost zájmů Německa a Francie.¹³

Obrázek 2.1 Had v tunelu

Zdroj: Lacina et al., *Měnová integrace: Náklady a přínosy členství v měnové unii*, 2007. s. 198.

2.7.3 Evropský měnový systém

Po neúspěchu Wernerova plánu bylo nutno udržet v povědomí myšlenku další měnové integrace, jelikož stále existovala potřeba stabilizace evropských měnových kurzů. EMS se proto stal alternativním projektem. Stal se nástrojem pro dosažení měnové stability uvnitř ES za pomoci úvěrových mechanismů, intervenčního mechanismu a ustanovením nové účetní jednotky. Po schválení tohoto projektu Evropskou radou r. 1978 začal tento systém fungovat 13. března 1979. Projekt však zůstal mimo rámec institucí ES. Složení EMS zahrnovalo měnovou jednotku, mechanismus měnových kurzů a mechanismus úvěrový.

Evropská měnová jednotka – ECU

Jednalo se o košovou měnovou jednotku, která byla košem všech zúčastněných měn a měla pevnou hodnotu, složenou z jejich podílů (viz tabulka 2.1).

¹³ KAŇA, Radomír. *Evropská unie A*. 2. upravené vyd. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2010. 163 s. ISBN 978-80-248-2202-0.

Národní měny byly v ECU zastoupeny podle své ekonomické síly (podílu HDP členské země na celkovém HDP ES) a jejich podíl se měnil každých 5 let. Tato měnová jednotka byla zavedena pouze v bezhotovostní formě. ECU plnila dvě funkce. První z nich byla tzv. oficiální a druhá privátní.

Tabulka 2.1 Složení Evropské měnové jednotky v obdobích její existence

Národní měna	Zkratka	1979 - 1984		1985 - 1989		1990 - 1999	
		Podíl v ECU	%	Podíl v ECU	%	Podíl v ECU	%
Belgický frank	BEF	3,8	9,64	3,85	8,57	3,301	8,183
Německá marka	DEM	0,828	32,98	0,719	32,08	0,6242	31,915
Dánská koruna	DKK	0,217	3,06	0,219	2,69	0,1976	2,653
Španělská peseta	ESP	-	-	-	-	6,885	4,138
Francouzský frank	FRF	1,15	19,83	1,31	19,06	1,332	20,306
Britská libra	GBP	0,0885	13,34	0,0878	14,98	0,08784	12,452
Řecká drachma	GRD	-	-	1,15	1,31	1,44	0,437
Irská libra	IEP	0,00759	1,15	0,00871	1,2	0,008552	1,086
Italská lira	ITL	109	9,49	140	9,98	151,8	7,84
Lucemburský frank	LUF	-	-	-	-	0,13	0,322
Nizozemský gulden	NLG	0,286	10,51	0,256	10,13	0,2198	9,87
Portugalské escudo	PTE	-	-	-	-	1,393	0,695

Zdroj: <http://fx.sauder.ubc.ca>, 2012; www.topeuros.com, 2011; vlastní zpracování.

Oficiální ECU fungovala jako měrná jednotka pro stanovení středních parit kurzů měn zapojených do ERM, kurs členské měny vůči ECU byl východiskem pro stanovení odchylky tohoto kursu od střední hodnoty. Překročení této odchylky pak umožňovalo intervenční zásahy podle pravidel ERM. Tato měnová jednotka sloužila také jako účetní jednotka při určování vzájemných závazků a pohledávek centrálních bank i jako platební jednotka při převodech peněz mezi institucemi ES. Rovněž v ECU byl sestavován i společný rozpočet.

Privátní ECU byla zřízena jako přepočtová jednotka, a tudíž nebyla klasickou měnou – nebyla nikdy emitována. Nicméně došlo i k jejímu proniknutí

do soukromého sektoru, jelikož byla používána kapitálovém trhu z důvodu omezování kursového rizika, jelikož netrpěla takovými výkyvy jako jiné měny.¹⁴

Mechanismus směnných kurzů (ERM)

Mechanismus směnných kurzů (Exchange rate mechanism) fungoval na koncepci tzv. paritní mřížky a indikátoru divergence. Byl nejdůležitější částí EMS a kompromisem mezi Německem a Francií. Měny států byly uspořádány ve dvojicích a tvořily paritní mřížku. Rozpětí mřížky činilo $\pm 2,25$ % od centrální parity ECU. Některé země si mohly zvolit širší pásmo ± 6 % (např. Itálie, Španělsko). Byla-li tato odchylka překročena, centrální banky obou zemí byly povinny intervenovat a kurs znovu stabilizovat – k tomuto účelu sloužily **úvěrové mechanismy**.

Úvěrový mechanismus

Tento mechanismus umožňoval použití zapůjčených peněžních prostředků k devizovým intervencím na základě pravidel ERM. Prostředky poskytoval Evropský fond měnové spolupráce. Jednalo se o:

- velmi krátkodobé úvěry (45 dnů),
- krátkodobé úvěry (3 měsíce),
- střednědobé úvěry (2 – 5 let).

V různých obdobích vstupovaly a opouštěly jednotlivé země ERM. Vstup státu do Evropské měnové unie, je podmíněn dvouletým setrváním v tomto mechanismu bez devalvací měny. Během fungování EMS se vyskytla krizová situace v letech 1992 – 1993. V tomto období došlo ke značným turbulencím uvnitř EMS a pásmo (kromě německé marky a nizozemského guldeny) muselo být rozšířeno na ± 15 %. Pozitivním na této krizi bylo, že otestovala dosavadní měnovou integraci. Velká Británie se již nikdy d o tohoto systému nevrátila.¹⁵

Členské státy, které dosud nejsou členy měnové unie, mají možnost stát se členy ERM II. Oproti ERM je zde ale ECU nahrazeno eurem – jinak se ale podmínky nemění. Je nutno zde počítat se dvěma novými institucemi - Evropskou centrální

---

¹⁴ Kaňa, *Evropská unie A*, 2010.

¹⁵ Lacina, et al., *Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii*, 2007.

bankou Evropským systémem centrálních bank. Setrvání v ERM II je tak podmínkou pro vstup do eurozóny (EMU).¹⁶

2.7.4 Budování hospodářské a měnové unie

Oživení myšlenek k realizaci hospodářské a měnové unie se dostavilo s novou Komisí s Jacquesem Delorsem v čele roku 1985. To se projevilo již v Jednotném evropském aktu, kde byla tato problematika uvedena jako jedna z cílů. Hlavním kritikem těchto priorit byla Velká Británie a její premiérka Margaret Thatcherová, která neuznávala jakýkoliv přenos pravomocí a kompetencí na nadnárodní úroveň Společenství. Zároveň byly řešeny spory mezi již zmíněnými monetaristy a ekonomisty. Od budoucí integrace bylo očekáváno více, než pouze reforma stávajícího systému. Ochota Francie k postupu měnové integrace byla dána hlavní rolí německé marky. Názor Německa vyjadřovalo tzv. Genscherovo memorandum, což byl dokument, který navrhoval vytvoření Evropského měnového prostoru a Evropské centrální banky (ECB).

Evropská rada učinila významný krok k rozvoji další měnové integrace. Pověřila sedmnáctičlenný expertní výbor pod vedením J. Delorse k prozkoumání dalšího postupu vedoucímu k realizaci HMU. Zmíněný výbor předložil svoji zprávu, známou jako **Delorsova zpráva**, 12. dubna 1989. Tento dokument vycházel z Wernerova plánu a také se předpokládalo, že bude mít 3 etapy.

V první etapě (od r. 1990) mělo docházet k využívání EMS a vstupu všech států do mechanismu směnných kurzů a zvýšení pravomocí Výboru guvernéřů centrálních bank. Evropská rada mezitím schválila Delorsovu zprávu jako Strategii evropské hospodářské a měnové unie a zahájila tuto první etapu 1. července 1990. Komise rovněž publikovala dokument zvaný Jeden trh, jedna měna, kde byly analyzovány přínosy a náklady členství v měnové unii. V druhé etapě mělo dojít ke koordinaci hospodářských politik a zahájení budování institucionálního zázemí. Vznikl tak **Evropský měnový institut** (EMI), který byl pověřen prováděním přípravných prací a byl předchůdcem ECB. V třetí etapě pak měly být fixovány měnové kursy národních měn, které posléze nahradí jednotná měna. Od počátku

---

¹⁶ Kaňa, *Evropská unie A*, 2010.

poslední etapy měla svoji činnost zahájit Evropská centrální banka, která by byla zodpovědná za společnou monetární politiku.

Jednání vyvrcholila 10. prosince 1991 v Maastrichtu přijetím Smlouvy o Evropské unii (dosud nejrozsáhlejší novely primárního práva), což byl jeden z nejvýznamnějších mezníků měnové i hospodářské integrace v Evropě. K podpisu došlo 7. února 1992 a základem EU se stala třípilířová struktura tzv. „Maastrichtského chrámu“, kde oblast měnové politiky byla zahrnuta v rámci prvního nadnárodního pilíře. Tím bylo zakotveno, že měnová politika se stane další společnou politikou. Jak již bylo zmíněno, realizace HMU byla stanovena do tří etap, které na sebe vzájemně navazovaly. Nejvýznamnější a nejsložitější z nich byla fáze druhá.

První etapa realizace HMU

Tato etapa probíhala od 1. července 1990 do 31. prosince 1993. V hospodářské oblasti došlo k finalizaci Jednotného vnitřního trhu a tzv. čtyřem svobodám (svoboda pohybu služeb, osob, zboží a kapitálu). Dalším cílem této etapy bylo snížení strukturálních rozdílů mezi jednotlivými zeměmi, o čemž svědčí posílení této položky v rámci společného rozpočtu. Nastala také snaha o koordinaci národních hospodářských politik s hlavním záměrem dosáhnout sladění základních makroekonomických ukazatelů. Výbor guvernérů centrálních bank posílil jednání a konzultace v rámci měnové politiky s cílem dosáhnout měnové stability. Všechny země měly vstoupit do EMS. Národní vlády měly eliminovat opatření, která znemožňují používání ECU jako výše zmíněné privátní měny. Jak bylo již uvedeno, sektor bank s ní obchodoval jako s jakoukoli jinou měnou, a její hodnota byla dána prodejním a nákupním kursem. Některé členské země však tomuto kladly omezení, ale ta měla být v rámci této první etapy zcela eliminována.

Druhá etapa realizace HMU

Jednalo se o nejsložitější a nejrozsáhlejší fázi realizace projektu. Během této klíčové fáze (trvala od 1. ledna 1994 do 31. prosince 1998) byly nastaveny institucionální, ekonomické ale i právní rámce pro zavedení společné měny (možné scénáře zavedení eura jsou uvedeny v příloze č. 1). Evropský měnový institut zahájil

koordinaci měnové politiky a začal s přípravou na vznik ESCB a ECB. Komise předložila r. 1995 Zelenou knihu o vytvoření HMU, kde byly podrobně popsány jednotlivá opatření a kroky vedoucí k zavedení společné měny. Byla vyhlášena i informační strategie Programu informovanosti občana Evropy (PRINCE) s cílem lepší informovanosti obyvatel a především bank i jiných institucí poskytujících služby v oblasti finančnictví. Rozhodnutím Evropské rady byl stanoven název budoucí společné měny – „euro“. Rovněž na tomto summitu v Madridu bylo rozhodnuto o zahájení třetí fáze (začala 1. ledna 1999).

Většina členských zemí se však potýkala s problémy plnění konvergenčních kritérií, která byla nastavena následujícím způsobem.

1. **Rozpočtový deficit** veřejného sektoru nesmí dlouhodobě překročit 3 % HDP, přičemž bylo možno výjimečně přechodně tuto hranici překročit (nebylo to považováno za porušení kritéria), nebo pokud se k této hranici neustále přibližuje.
2. **Celkový veřejný dluh** nesmí dlouhodobě překročit hranici 60 % HDP. Za porušení se nepovažovalo, pokud tento dluh se dostatečně rychle přibližoval míře 60 %.
3. **Měna** musí být udržována v pásmu mechanismu směnných kursů (ERM II) bez devalvací po dobu 2 let před vstupem do HMU.
4. **Míra inflace** nesmí přesáhnout 1,5 procentního bodu průměrné míry inflace 3 zemí s nejnižší mírou inflace (měřeno dle indexu spotřebitelských cen).
5. **Výše dlouhodobých úrokových sazeb** nesmí překročit během 1 roku průměrnou hodnotu úrokových sazeb ve třech nejstabilnějších zemích o 2 procentní body.

V červenci 1997 byl schválen Pakt stability a růstu. Cílem tohoto opatření bylo zajistit fiskální disciplínu i po přijetí společné měny. Výše zmíněná smlouva totiž neobsahovala potřebnou pojistku toho, aby se členský stát opět po vstupu do HMU neodchýlil od konvergenčních kritérií. Podle Paktu stability a růstu porušení kritérií mělo vést k peněžní pokutě. Pro státy, jež nebyly v měnové unii, byl zřízen nový mechanismus směnných kursů (ERM II). Ten kopíroval předešlý mechanismus, pásmo pro fluktuaci kursů bylo stanoveno na $\pm 15\%$ a euro plnilo roli měnové kotvy. V jeho rámci je povoleno odsouhlasit i užší pásma, například pro dánskou korunu je to $\pm 2,25\%$. Rozhodnutím Evropské rady vznikla tzv. Euro group. Bylo totiž potřeba

založit konzultativní orgán, který by diskutoval opatření posléze schvalovaná Radou ECOFIN.

Ke konci druhé etapy bylo rozhodnuto, že k 1. lednu 1999 vstoupí do HMU jedenáct členských států. Mimo tuto skupinu zemí zůstaly Řecko a Švédsko - státy nesplňující konvergenční kritéria. Velká Británie a Dánsko měly vyjednanu výjimku, tzv. opt-out, a rozhodly se do třetí etapy nevstoupit. Dne 11. května 1998 byl jmenován prezident ECB a tak se mohla Evropská centrální banka stát nositelem společné monetární politiky eurozóny.¹⁷

V tomto období bylo nutno formulovat rovněž **název budoucí společné měny**. Široká veřejnost se domnívala, že názvem bude, jako doposud, ECU – docela úspěšná měnová jednotka. Nicméně nestalo se tak. Důvod je možno objasnit v postoji SRN, které roku 1995 zahájilo diskusi o změně názvu peněžní jednotky, jelikož podle německého ministra financí Theo Waigela byla ECU synonymem slabé měny, která ztratila oproti německé marce asi 40 % své hodnoty během svého fungování. Původně bylo navrhováno, aby existoval název národní měny s přívlastkem „euro“. Pro příklad je možno uvést euro-marky, euro-franky apod. Tyto měny by byly vázány přesnými připočitatelnými vztahy. Je nutno říci, že z této koncepce se ujal pouze název **euro**. Důvodem k tomu bylo, že zachování názvu národní měny by bylo považováno za symbol nejednotnosti celé eurozóny.¹⁸

Závěrečná etapa budování HMU

Dne 1. ledna 1999 nastala poslední fáze realizace HMU. Došlo k pevnému zafixování měnových kursů mezi jednotlivými měnami členských států a eurem a současně převzala odpovědnost za společnou měnovou politiku ECB. V lednu 2001 se k HMU připojilo ještě Řecko. Dne 1. ledna 2002 došlo k zavedení eura **v peněžní podobě** (náležitosti bankovek a mincí jsou uvedeny v přílohách č. 2, 3 a 4) a náhradě národních hotovostních měn eurem. Po zavedení této společné evropské měny byla fakticky dovršena evropská měnová integrace. Ve skutečnosti ale tento projekt stále pokračuje, jelikož ještě mnoho států dále používá svou národní měnu.

---

¹⁷ Lacina et al., *Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii*, 2007.

¹⁸ DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace : Od národních měn k euru*. Praha : C. H. Beck, 2008. 288 s. ISBN 9788074000768.

Tyto země mají možnost po splnění maastrichtských kritérií kdykoliv vstoupit do HMU, ale není stanoven konkrétní časový harmonogram kdy se tak má stát. Existují proto různorodé národní programy pro vstup do HMU, od států usilujících o rychlé zavedení eura, až po státy, které plánují učinit toto rozhodnutí za delší dobu.¹⁹

---

¹⁹ Lacina et al., *Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii*, 2007.

3 Význam a postavení eura ve světě

Tato kapitola bakalářské práce je věnována postavení eura, jakožto globální a celosvětově využívané měny, jelikož euro není využíváno pouze v rámci eurozóny. Je nutno říci, že je používáno mnohými státy jako jejich oficiální platidlo, i když nejsou jejími členy. Dále je zde také zmíněna problematika nečlenství v HMU tří evropských států (členů Evropské unie), které by euro mohly přijmout bez velkých obtíží. Jsou jimi Spojené království, Dánsko a Švédsko.

3.1 Mezinárodní postavení eura

Kromě toho, že je euro měnou eurozóny, je používáno v nemalé míře i na mezinárodní úrovni. Pomocí měny si země, organizace i jednotlivci udržují, chrání a obchodují své bohatství. Globální měna, kterou euro je, umožňuje tuto činnost v celosvětovém měřítku. Od doby svého zavedení v roce 1999, se stalo druhou nejvýznamnější světovou měnou, jejíž roli ve světové ekonomice předčí pouze americký dolar. V zemích používajících euro je jednotná měna prostředkem, pomocí něhož vlády, podniky i ostatní ekonomické subjekty provádějí a přijímají platby za zboží a služby. Používá se rovněž k ukládání a vytváření majetku pro budoucnost v podobě úspor na investice. Velikost hospodářství eurozóny vede k tomu, že o euro je stále větší zájem i za hranicemi eurozóny. Nicméně je nutno říci, že v poslední době, během světové finanční a posléze hospodářské krize zájem o tuto měnu poklesl. Hlavní příčinou poklesu zájmu je nedůvěra investorů ve stabilitu eura, lépe řečeno eurozóny jako celku.

Veřejný i soukromý sektor v třetích zemích pořizuje a používá euro k mnoha účelům, včetně obchodování či měnových rezerv.

Celosvětový význam eura dokládá obecně rozšířené používání eura v mezinárodním finančním a měnovém systému. Stále více se používá k emisi státních a podnikových dluhopisů, jak na evropské, tak na celosvětové úrovni. Kupříkladu na konci roku 2006 činil podíl eura na mezinárodních trzích s dluhopisy přibližně jednu třetinu, zatímco na americký dolar připadalo 44 %. Globální banky uzavírají po celém světě značné půjčky v eurech. Euro je druhou nejobchodovanější

měnou na devizových trzích (přibližně 40 % operací denně probíhá v této měně). Euro se velmi často využívá k fakturaci a platbám v mezinárodním obchodě, a to nejen mezi eurozónou a třetími zeměmi, nýbrž v menším rozsahu i mezi třetími zeměmi navzájem. Dále je používáno spolu s americkým dolarem jako důležitá rezervní měna pro případ měnové krize. Příkladem může být to, že koncem roku 2006 byla více než čtvrtina celosvětové držby deviz v eurech (v roce 1999 činil podíl eura pouze 18 %). Rozvojové země patří k těm, které zvýšily své rezervy v eurech nejvíce, a to například z 18 % v roce 1999 na přibližně 30 % v roce 2006. Řada zemí navázala své měny na euro, které jim slouží jako kotevní měna. Postavení eura jako globální měny ve spojení s velikostí a ekonomický významem eurozóny vede k tomu, že mezinárodní ekonomické organizace, např. Mezinárodní měnový fond (MMF) a skupina G8, stále více pohlíží na eurozónu jako na jeden celek, čímž dochází k upevňování postavení Evropské unie v rámci celosvětové ekonomiky.

Aby bylo možno těžit z posílení významu a účinně přispívat k mezinárodní finanční stabilitě, zaujímají země eurozóny na důležitých ekonomických fórech stále častěji jednotný postoj. Toho je dosahováno prostřednictvím úzké koordinace mezi členskými státy eurozóny, Evropskou centrální bankou a Evropskou komisí při mezinárodních ekonomických jednáních.

Řada třetích zemí a oblastí je s eurem svázána ještě těsněji. Díky měnovému systému je euro pro tyto země přitažlivou „kotevní“ měnou, a to zejména pro státy, které s EU navázaly zvláštní vztahy, např. prostřednictvím preferenčních dohod o obchodu. Svázání jejich národní měny s eurem přináší ekonomikám těchto zemí větší jistotu a stabilitu.²⁰

3.2 Euro a mezinárodní měnový systém

Ačkoli lze současný světový měnový systém stále charakterizovat jako vedoucí postavení amerického dolaru, poslední dobou se objevuje zřetelný trend k multipolárnějšímu režimu, který bezpochyby urychlil vznik jednotné evropské měny. Tím, jak euro absorbovalo již internacionalizované evropské měny, stalo se spolu s americkým dolarem a japonským jenem, jednou ze tří hlavních mezinárodních měn.

---

²⁰ EVROPSKÁ KOMISE. *Hospodářské a finanční věci : euro ve světě* [online]. 2010. [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/world/index_cs.htm

Proto se zavedení hotovostního eura přímo či nepřímo dotklo celého světa, jelikož zapojení Evropské unie do světové ekonomiky je velmi silné a mnohostranné. I když největší akce sjednocování měn v historii proběhla bez větších problémů, další kroky mohou být složitější. Půjde zejména o to, jakým způsobem co nejefektivněji napomáhat ke konvergenci a vzájemnému sblížení sedmnácti, více či méně odlišných, makroekonomických oblastí v jednu, jak předejít asymetrickým šokům, a pokud tyto ekonomické šoky přijdou, jak na ně účinně reagovat pomocí důvěryhodných mechanismů a opatření. Zavedení eura v hotovostní podobě roku 2002 se přímo týkalo nejen asi 306 milionů obyvatel dvanácti zemí eurozóny, tj. Německa, Francie (včetně francouzských zámořských departmentů a několika francouzských závislých území v zámoří), Itálie, Nizozemska, Belgie, Lucemburska, Rakouska, Finska, Irska, Španělska (včetně Kanárských ostrovů a enkláv Ceuty a Melilly na severoafrickém pobřeží), Portugalska (včetně Madeiry a Azorských ostrovů) a Řecka, ale byl vytvořen rovněž společný měnový prostor této dvanáctky se čtyřmi evropskými „mikrostáty“, tedy s Andorrou, s Vatikánem, se San Marinem a s Monakem. Kromě toho se euro stalo hotovostním platidlem též v Černé Hoře a v Kosovu, kde byla dříve používána německá marka. Pokud by do eurozóny vstoupilo i Dánsko, stalo by se euro zákonným platidlem i v Grónsku. Zde je v současnosti v oběhu dánská koruna.

Mimořádně silný hospodářský vliv HMU získala ihned po svém zavedení ve značné části subsaharské Afriky, jelikož ty africké země (respektive jejich měny), které byly dříve navázány na francouzský frank, jsou nyní svázány s eurem. Africké měnové společenství (neboli zóna CFA franku) je oblast třinácti států západní a střední Afriky, kde se v peněžním oběhu používá společná měnová jednotka – tzv. CFA frank. Tato měna byla zavedena Francií již v roce 1946 pro skupinu svých kolonií a později pro státy vzniklé osamostatněním těchto bývalých francouzských kolonií. Jeho kurz dříve garantovala Francouzská centrální banka. Účast Francie v HMU, spojená s výměnou francouzského franku za euro, vytvořila však zcela nové podmínky pro fungování tohoto společenství. Garance CFA franku tak přešla z Francouzské centrální banky na Evropskou centrální banku. Stejně tak, jako tomu bylo v případě CFA franku v Africe, došlo k napojení CFP franku, který byl používán ve francouzských zámořských územích v Tichém oceánu, na euro a na ECB. Euro se v současnosti používá u kursových režimů v celé řadě zemí, které nejsou členy

EU. Tyto režimy jsou různorodého charakteru – od měnového výboru přes pevné kursové zavěšení až k posuvnému zavěšení.²¹

3.3 Používání eura v zemích mimo EU a eurozónu

Euro je používáno v třetích zemích a oblastech, které sousedí s eurozónou, např. v jihovýchodní Evropě, zatímco některé jiné země jako Monako, San Marino a Vatikán, používají euro na základě zvláštních měnových dohod s Evropskou unií, jako svou oficiální měnu a v rámci určitých množství limitů mohou emitovat vlastní euromince, nikoli však eurobankovky. Se zavedením eura bylo nutno předefinovat měnové vztahy se sousedními zeměmi, které neměly žádnou národní měnu, ale používaly bývalé národní měny současných členských států eurozóny. V měnových dohodách byly stanoveny podmínky, za jakých by mohly výše zmíněné země používat euro. Bylo jim také dovoleno vydávat určitý počet mincí, které jsou nyní vyhledávány sběrateli. V roce 2003 Andorra rovněž zažádala o uzavření smlouvy o měnových záležitostech. Jedná se tak především, jak již bylo zmíněno, o evropské „mikrostáty“.²²

Euro se používá také z různých dalších důvodů, jako oficiální měna pro několik třetích zemí a regionů mimo evropský kontinent. Některé části eurozóny jsou součástí Evropské unie, i když neleží na evropském kontinentu, například ve francouzských zámořských departmentech, jako jsou Guadeloupe, Francouzská Guyana, Martinique v Karibiku a Réunion v Indickém oceánu. Portugalské ostrovy Madeira a Azory a španělské Kanárské ostrovy a také některé ostrovy ležící v Atlantském oceánu.

3.3.1 Republika San Marino

Itálie měla dříve uzavřeno několik dohod se San Marinem, které obsahovaly ustanovení o měnových záležitostech v tom smyslu, že bankovky a mince vydané

---

²¹ PA VLÍK, Petr. Stane se euro rovnocenným konkurentem amerického dolaru? *Mezinárodní vztahy* [online]. 2003. [cit. 2012-03-18]. ISSN 0323-1844. Dostupné z: www.mezinarodnivztahy.com/article/download/85/82

²² Evropská komise, *Euro ve světě*, 2010.

Itálií byly zákonným platidlem i v San Marinu. S výjimkou zlatých mincí, mince vydané San Marinem měly stejný tvar, velikost a složení jako mince italské. Dohoda omezovala počet těchto mincí, které mohly být vydány do oběhu, načež se staly zákonným platidlem jak v San Marinu, tak v Itálii. San Marino se zavázalo, že nebude vydávat bankovky ani mince jakéhokoliv jiného druhu. Tato měna neměla svoji vlastní centrální banku, i když *Instituto di Credito Sanmarinese* vykonával funkce podobné těm, které provádějí běžné centrální banky. Finanční instituce se sídlem v San Marinu, nemají přístup k refinancování bank v Itálii.²³

Nyní je peněžní jednotkou v Republice San Marino euro, které nahradilo do roku 2002 používanou italskou liru. Na základě měnové unie s Itálií a EU má vyčleněnu kvótu v roční hodnotě 1 944 tisíc EUR na ražbu mincí eura všech nominálních hodnot s národními motivy na rubové straně. Dle příslušných dohod s Itálií jsou mince raženy v Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato S. p. A. Vzhledem k malé emisi je „sanmarinské“ euro zajímavé spíše pro numismatiky. Směnárny zde fungují stejně jako v zemích EU. Tamní finanční instituce mají také přístup do platebního systému eurozóny.²⁴

Od 1. ledna 1999 byla Republika San Marino oprávněna používat euro jako svou oficiální měnu. Nesmí tudíž vydávat bankovky ani mince s výjimkou omezeného počtu mincí uvedených v dohodě. Mince jsou shodné s ostatními euromincemi, pokud jde o nominální hodnotu, funkci zákonného platidla, technické vlastnosti a umělecké rysy společné strany. Instituce Evropské unie byly informovány také o projekčních vlastnostech (vzhledu) národní strany. Dohoda nemění právo republiky, aby i nadále vydávala zlaté mince zvané scudi. Republika je oprávněna vydávat také sběratelské euromince. Tyto mince společně se zlatými mincemi však nemohou být používány jako zákonné platidlo eurozóny.

---

²³ EUROPEAN COMMISSION. *Agreements on monetary relations (Monaco, San Marino, the Vatican and Andorra)* [online]. 2006. [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/institutional_and_economic_framework/125040_en.htm

²⁴ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *San Marino : základní informace o teritoriu* [online]. 2009. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/san_marino/index.html

3.3.2 Vatikán

Itálie měla rovněž peněžní vztahy s Vatikánem, které byly založeny na dohodě, ve které bylo stanoveno, že peníze vydané v Itálii byly platidlem také ve Vatikánu. Peníze vydané italskou centrální bankou nebyly zákonným platidlem, ale v praxi na území Vatikánu obíhaly. Mince, jiné než zlaté, vydané tímto městským státem měly stejný tvar, velikost i složení jako mince v oběhu na území Itálie. Dohoda omezovala počet těchto peněz, které mohly být raženy, ale po uvedení do oběhu platily jak ve Vatikánu, tak v Itálii. Vatikán nemá ani vlastní měnu, ani centrální banku, či jinou instituci, která by byla centrální bance podobná. Finanční instituce nacházející se ve Vatikánu nejsou předmětem dohledu a kontroly ze strany italských úřadů.²⁵ Dohoda o měně mezi Vatikánem a Italskou republikou, která se týkala zavedení eura jako jednotné měny, byla podepsána 29.12.2000 na italském ministerstvu zahraničních věcí. Jménem Vatikánu dohodu podepsal arcibiskup Jean-Louis Tauran, sekretář pro vztahy mezi státy a za italskou stranu ministr zahraničí Lamberto Dini. Smlouva ustanovuje právo Vatikánu používat euro jako svou oficiální měnu. Pokud se týká zavedení eurobankovek a euromincí, přijal Vatikán stejné podmínky, které byly stanoveny pro Italskou republiku.²⁶

Od 1. ledna 1999 je Vatikánský městský stát oprávněn používat euro jako svoji oficiální měnu. Neměl ale možnost vydávat bankovky ani mince, s výjimkou omezeného počtu mincí uvedených v dohodě. Smlouva uváděla maximální roční nominální hodnotu 670 tisíc EUR. V mimořádných případech (může je např. stanovit ekumenická rada) měl Vatikán možnost vydat další mince v maximální hodnotě 201 tisíc EUR. Mince jsou shodné s ostatními euromincemi. Stejně jako v případě San Marina mají i tyto mince svou „národní“ stranu. Vatikán je oprávněn vydávat sběratelské euromince, nicméně tyto rovněž nejsou platebním prostředkem v rámci eurozóny.

Dřívější dohoda byla změněna (podepsána) dne 22. prosince 2003, a v platnost vstoupila 1. ledna 2004. Dle této nové smlouvy je Vatikán oprávněn vydávat euromince v maximální roční nominální hodnotě 1 mil. EUR

---

²⁵ European Commision, *Agreements on monetary relations (Monaco, San Marino, the Vatican and Andorra)*, 2006.

²⁶ TISKOVÉ STŘEDISKO ČESKÉ BISKUPSKÉ KONFERENCE. *Vatikán přijal euro za svou oficiální měnu* [online]. 2001. [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://tisk.cirkev.cz/z-vatikanu/vatikan-prijal-euro-za-svou-oficialni-menu/>

a ve výjimečných případech je možno také vydat další mince v hodnotě 300 tisíc EUR. Došlo tak k navýšení limitů pro vydávání euromincí.²⁷

3.3.3 Monako

Francie měla ujednány zvláštní peněžní vztahy s Monakem, které byly založeny na různých právních nástrojích, podle kterých byly peníze vydané francouzskou centrální bankou platidlem i v Monaku. Mince vydané v Monaku byly zákonným platidlem pouze na jeho území. Tento malý stát rovněž nemá vlastní centrální banku.

Finanční instituce se sídlem v Monackém knížectví mají přístup (ale nikdy nebyl použit) k refinancování zázemí *Banque de France* za stejných podmínek jako francouzské banky. Podílí se i na některých francouzských platebních systémech za stejných podmínek jako banky ve Francii. Stejně tak jsou povinny dodržovat povinné minimální rezervy a statistické a zpravodajské povinnosti. Tyto instituce jsou pod kontrolou příslušných francouzských úřadů.

Od 1. ledna 1999 je Monacké knížectví oprávněno používat euro jako svoji oficiální měnu. Nemá však právo vydávat eurobankovky. Od 1. ledna 2002 je oprávněno vydávat pouze euromince s ročním objemem 1/500 množství mincí vyražených ve Francii. Mince jsou shodné s ostatními euromincemi, pokud se jedná o nominální hodnotu, použití jako zákonné platidlo, technické vlastnosti a umělecké rysy společné strany. Knížectví je rovněž oprávněno vydávat sběratelské euromince, ale tyto nemají funkci zákonného platidla.

3.3.4 Andorra

Dne 15. července 2003 Andorra oficiálně požádala o uzavření měnové dohody se Společenstvím, která by umožňovala přijmout euro za zákonné platidlo a vydávat bankovky a mince (včetně sběratelských). Před zavedením eura zde byly využívány

---

²⁷ European Commision, *Agreements on monetary relations (Monaco, San Marino, the Vatican and Andorra)*, 2006.

francouzské franky a španělské pesety jako kvazi-oficiální měna, aniž byly kterékoli z nich oficiálním platidlem uznány. Tato situace se změnila zavedením eura v peněžní podobě v roce 2002. Ve svém rozhodnutí ze dne 11. května 2004 Rada přijala postoj, podle kterého jednání o dohodě o měnových záležitostech vedla za ES Evropská komise. Komise formálně doporučila zahájení jednání dne 9. srpna 2004, jelikož všechny podmínky byly splněny. Andorra oznámila Komisi písemně svůj záměr ratifikovat dohodu o měnových záležitostech do 30. dubna 2005. Dne 21. října 2004 Rada přijala rozhodnutí o tom, že podmínky nezbytné pro zahájení jednání byly splněny. Evropská komise informovala představitele Andorry o připravenosti Společenství uzavřít dohodu o měnových záležitostech a navrhla zahájit jednání o této smlouvě.²⁸ V současnosti byla tato smlouva podepsána, a očekává se, že Andorra bude moci vydávat své vlastní euromince do oběhu od 1. července 2013.²⁹

3.3.5 Černá hora

Vatikán, Monako, Andorra a San Marino mají podepsány s EU oficiální měnové dohody o používání měny euro. Jedná se o velmi malé měnové oblasti, které jsou velmi úzce hospodářsky spojeny se státy, které v současnosti patří mezi země eurozóny. V případě Černé Hory došlo k tzv. spontánní **euroizaci země**. V praxi to znamená, že euro je masově užíváno všemi subjekty ekonomiky. Vzhledem k tomu že euro je měnou jiných zemí, Černá hora nemůže vydávat ani vlastní bankovky a mince v eurech, ani se jakýmkoli způsobem podílet na stanovování opatření monetární politiky. Tento stav není podporován ze strany institucí Evropské unie. Na druhé straně nelze používání eura mimo území současných států eurozóny zakázat. Jedná se však rozhodně o nestandardní a výjimečnou situaci.³⁰

---

²⁸ European Commission, *Agreements on monetary relations (Monaco, San Marino, the Vatican and Andorra)*, 2006.

²⁹ *World bimetallic coins news* [online]. Andorra. nedatováno. [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.worldbcnews.com/gallery/europe/andorra/andorra.html>

³⁰ *Euroskop.cz* [online]. Často kladené dotazy. 2005-12. [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/331/sekce/casto-kladene-dotazy/#proc_euro_plati_vzemich_mimo_EU

3.4 Posílení mezinárodní role eurozóny

Mezinárodní postavení eura přináší výhody, odpovědnost ale i rizika. Pomáhá rozvíjet finanční sektor v Evropě, přináší měnové příjmy vyplývající z použití eura jako rezervní měny a snižuje vliv kurzové volatility, jelikož se rozvíjí fakturace a určování cen v eurech. Samotná velikost eurozóny však znamená, že rozhodnutí a hospodářský vývoj v HMU se projevují i jinde, také díky tomu, že celosvětové finanční trhy se projevují jako stále silnější transmisní kanál. Existují však i rizika, neboť sílící mezinárodní postavení eura vystavuje eurozónu vlivu nepříznivých změn ve skladbě portfolií mezi hlavními mezinárodními měnami a kategoriemi aktiv. Celkově změnil vzestup eura jako mezinárodní měny v kombinaci se silou ekonomiky eurozóny pravidla prostředí, ve kterém se členové HMU i jejich mezinárodní partneři pohybují.

Eurozóna proto musí **vypracovat novou mezinárodní strategii**, která bude odpovídat mezinárodnímu postavení její měny. Po celkem úspěšné dekádě je úkolem eurozóny, která již nyní pro své partnery plní funkci silného souseda, vyvinout jasnou a obsáhlou strategii pro mezinárodní hospodářské a finanční vztahy. Je nutno plnit aktivnější úlohu na mezinárodních fórech i při bilaterálních jednáních se svými strategickými partnery. Musí ve všech těchto otázkách zlepšit koordinaci a vymezit společná stanoviska a, je-li to vhodné, také určit referenční podmínky. Musí se vyjadřovat jednotně ke kurzové politice a přijmout odpovědnost za problematiku finanční stability a makroekonomického dohledu. K těmto nutnostem přispívá riziko, že odeznívání celosvětové nerovnováhy neúměrně poškodí konkurenceschopnost eurozóny a tím pádem i jejích členů.

3.4.1 Kritika společné evropské měny

Jednostranná orientace na zavedení společné měny odpoutala pozornost od řešení jiných problémů, jako jsou např. liberalizace trhů, flexibilita trhů práce a příliš štědrých sociálních systémů. Značná různorodost států tvořících HMU přispěla k problému tzv. černého pasažéra (free-rider problem). Skupině států to umožnilo čerpat výhody bez vlastního přičinění, především bez udržitelnosti vlastních veřejných financí, řešení konkurenceschopnosti firem apod. Tato situace pak přispěla

k řadě dalších problémů. Ambiciózní očekávání vzájemné konvergence nebyla naplněna. Konvergenční kritéria byla splněna před vstupem do eurozóny, ale následně přestala být naplňována. Potíže s nadměrnými schodky měly především Řecko, Itálie, Portugalsko apod. Mnoho zemí rovněž neplní kritérium pro inflaci. V eurozóně je možno identifikovat dvě skupiny zemí. První skupinu zemí, s nižší mírou inflace, tvoří Německo, Francie, Belgie a Rakousko. Do druhé skupiny spadají ostatní státy.

Podobně jako míra inflace, liší se i tempa růstu. Probíhá totiž konvergence méně vyspělých členů k vyspělejším členům eurozóny. Za těchto podmínek není vhodná společná monetární politika, jelikož jedna skupina zemí je tlačena do deflačního pásma a tím dochází k brždění jejich růstu. Druhá skupina zemí má velice nízké úrokové sazby a zhoršuje se nerovnováha jejich platební bilance.

Je nutno dodat, že postup k optimální měnové oblasti se zkomplikoval. Členové eurozóny nejsou schopni plnit konvergenční kritéria, která si sami ustanovili. HMU tak je především politickým projektem bez pevnějšího hospodářského základu. Tyto podmínky činí Evropskou unii nevěrohodnější a rozkolísanější v očích ostatních států.³¹

3.4.2 Vliv a význam eurozóny v budoucnu

Nejefektivnějším způsobem, jak by eurozóna mohla sladit svůj vliv se svým stávajícím hospodářským významem, je vymezit společná stanoviska a konsolidaci jejího zastoupení, což by v konečném důsledku vedlo **k zajištění jediného zastoupení** v příslušných mezinárodních finančních institucích, na relevantních fórech a jednáních. Jedná se o ambiciózní cíl a pokrok v plnění vnější agendy bude zejména záviset na efektivnějším systému správy eurozóny. Přestože ostatní země často zastávají názor, že EU a eurozóna jsou v mezinárodních organizacích zastoupeny přehnaně (pokud jde o počet zástupců i hlasovací práva), nemá eurozóna v mezinárodních fórech stále vliv, který by odpovídal jejímu hospodářskému významu. Konsolidace zastoupení eurozóny by posílila její

---

³¹ JANÁČKOVÁ, Stanislava. *Krise eurozóny a dluhová krize vyspělého světa*. 1. vyd. Praha : Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. 99 s. ISBN 978-80-86547-95-4.

mezinárodní vyjednávací pozici a snížila tak náklady na mezinárodní koordinaci, a to jak pro eurozónu, tak i pro její hlavní partnery. Rovněž by uvolnila prostor, který je potřebný pro vyšší zastoupení rozvíjejících se ekonomik v mezinárodních finančních institucích.³²

3.5 Důvody nečlenství Velké Británie, Dánska a Švédska v eurozóně

Země, které se budou účastnit společného projektu hospodářské a měnové unie byly jednoznačně určeny v r. 1997. Nicméně Dánsko, Švédsko a Spojené království se rozhodly svůj vstup do dalšího stupně měnové integrace odložit. Trvalé výjimky však měly ujednány ve Smlouvě o EU pouze dvě země. Jsou jimi Velká Británie a Dánsko. Švédsko nemá tzv. opt-out vyjednán. Postoj těchto států tak nepřispívá ke zmenšování zdrojů problémů nejen Hospodářské a měnové unie, ale i těchto zemí samotných. Nejzávažnějším problémem se jeví vnější, ale i vnitřní, nejednotnost nejen eurozóny, ale také celé Evropské unie. Rozhodnutí vstoupit do HMU je rozhodnutím politickým.

V případě Dánského království se jedná o čistě politické důvody, především pak o pochybách a nedůvěře dánské veřejnosti k samotné evropské integraci. Švédsko naopak argumentuje nesplněním kritérií pro veřejné finance, ale politické důvody také mohou hrát významnou roli. U Spojeného království jsou hlavní příčinou nečlenství také politické důvody, nicméně odpůrci z britské strany nalézají mnoho nejen historických, ale i ekonomických důvodů. V uvedených zemích má euro velice nízkou podporu a popularitu mezi obyvateli. Většina obav veřejnosti, a tím pádem i politických představitelů těchto zemí, pramení z názorů, že přijetí společné měny euro ohrozí národní suverenitu státu. Mezi další oblíbené názory patří i postavení Evropské centrální banky, zodpovědné za provádění společné měnové politiky. Podle kritiků HMU je společná centrální banka hrozbou demokratické suverenity obyvatel. Jiným důvodem může být i to, že Hospodářská a měnová unie je

---

³² *Zavedení eura v České republice* [online]. Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské centrální bance : Deset let HMU: úspěchy a problémy po prvních deseti letech fungování Hospodářské a měnové unie. 2008. [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/2008com_10let_eura_pdf.pdf

předstupněm unie politické, které se oponenti dalšího stupně evropské integrace (mezi které tyto státy bezesporu patří) obávají.

Jednotlivé členské státy se dají rozlišit na dvě skupiny. První skupinou jsou země, které z HMU těží tzn., jejich přínosy ze členství převažují nad náklady. Tyto se pak nazývají zeměmi „jádra“. Jedná se o státy, které mají především podobné hospodářské cykly a jsou určitým způsobem spojeny s německou ekonomikou. Druhou skupinou jsou země tzv. periferie. V případě uvedených nečlenů eurozóny je jednoznačně periferní zemí Spojené království. Nicméně Dánsko je zemí jádra, a přesto není členem Hospodářské a měnové unie. Postavení Švédska je v tomto ohledu nejednoznačné.³³

3.5.1 Spojené království

V letech formování Hospodářské a měnové unie byla u moci ve Velké Británii Konzervativní strana, která akceptovala koncept jednotného trhu, ale o další integraci neměla zájem. Po odchodu Margaret Thatcherové a nástupu Johna Majora do úřadu premiéra v r. 1990 došlo uvnitř Konzervativní strany k nárůstu vlny euroskepticismu. Euroskeptikům vyhovovala krize EMS probíhající v r. 1992. Tato krize zesílila odpor vůči přijetí jednotné měny a další účast Velké Británie v EMS bylo nutno schválit v parlamentu. Kritici doufali, že to vládu od záměru přijmout euro, odradí.

Po vítězství Labouristické strany ve volbách, kterou vedl Anthony Blair, byla zahájena nejvíce proevropská politika v historii. Došlo také k pozitivnějšímu postoji vůči měnové unii, jelikož ve vládě zasedali především příznivci evropské integrace. Blairova vláda se i přes odpor veřejnosti zavázala připojit Velkou Británii k HMU, ale za předpokladu splnění tzv. pěti ekonomických testů. Tyto testy zahrnovaly test konvergence, dostatečné flexibility, konkurenceschopnosti londýnského City (a celého finančního systému), vlivu na investice a test vlivu na růst, stabilitu a zaměstnanost. Podle zprávy britského ministerstva financí z roku 1997 nebyl hospodářský cyklus dostatečně sladěn se zbytkem států chystajících se zavést euro. Rovněž úrokové míry, míra inflace a ekonomický růst zaznamenaly jiné hodnoty. Roku 2003 proběhlo nové testování a nové vyhodnocení stávajících otázek. Podle ministerstva financí by vstup Spojeného království do eurozóny způsobil jeho

---

³³ Lacina et al., *Měnová integrace: Náklady a přínosy členství v měnové unii*, 2007.

hospodářství krátkodobé ekonomické problémy, které by mohly přerůst v dlouhodobější a zasáhnout tak celé britské hospodářství. Jednalo se především o snížení úrokových sazeb, které byly o 4 % vyšší než například v Německu a Francii (snížení sazeb vyžadovala Maastrichtská kritéria).

V červnu 2003 představilo britské ministerstvo financí 18 svazků důkazního materiálu, které měly podpořit tvrzení interpretace testování ekonomiky. Bylo oznámeno, že hospodářství UK by splnilo pouze jeden z testů a bylo by nutno provést značné reformy na trhu s byty, dosáhnout požadované míry inflace a uskutečnit reformy britské centrální banky. Nicméně je nutno dodat, že závěry tohoto hodnocení bylo možno vyložit několika způsoby, dokonce i tak, že byla splněna všechna kritéria. Záleží tak pouze na politické vůli, která společné evropské měně není v současné době nakloněna.³⁴

3.5.2 Dánsko

Dánsko se, před vstoupením do ES roku 1973, rozhodovalo mezi spoluprací se severskými státy nebo spoluprací s ES. Byly to především ekonomické důvody (např. závislost dánského exportu na britské a německé ekonomice), které dovedly Dánsko k rozhodnutí přiklonit se raději k evropské integraci. Podobně jako Velká Británie, se Dánské království řadí mezi euroskeptické země s množstvím politických a ekonomických výhrad. Po referendu o přijetí Maastrichtské smlouvy, které skončilo neúspěchem, bylo potřeba upravit tuto smlouvu tak, aby byla dánskou veřejností akceptována. V rámci edinburského kompromisu byly ujednány výjimky, mezi něž patřilo i to, že Dánsko se nemusí účastnit třetí fáze HMU. Další podmínkou bylo, že o členství Dánska v HMU bude nutno rozhodnout referendem. I přes dlouhodobější plnění Maastrichtských kritérií se země nezapojila do třetí etapy HMU. Roku 1998 byla dánskou vládou a centrální bankou představena zpráva o eurozóně, kde bylo zmíněno, že výhody členství v hospodářské a měnové unii (např. snížení kurzového rizika, nižší transakční náklady), budou pro Dánsko nižší, než kdyby si ponechalo svou dosavadní měnu. A to i přesto, že do zemí EU směřuje více než 50 % dánského zahraničního obchodu.³⁵

---

³⁴ Lacina et al., *Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii*, 2007.

³⁵ Tamtéž.

Dánsko považuje spolupráci v rámci EU za základ své zahraniční politiky. Vždy vítalo ekonomickou spolupráci, nicméně zastávalo negativní postoj proti hlubší politické integraci. Výhodiskem dánské politiky je tzv. národní kompromis **Dánsko v Evropě**, který po odmítnutí maastrichtské Smlouvy o Evropské unii v lidovém hlasování z června 1992 (49,3 % pro a 50,7 % proti) vymezil meze dánské účasti v EU. Dánsko má čtyři výjimky z evropské integrace (tzv. opt-outs). Patří mezi ně neúčast na společné obraně, společném občanství a zachování suverenity v právní a policejní oblasti. Dánsko také nemusí zavést euro. Výjimky jsou zakotveny, jak již bylo řečeno, v dohodě z Edinburgu (prosinec 1992) a 18. května 1993 je schválilo referendum (56,8 % hlasů pro a 43,2 % hlasů proti). Výjimky jsou dobrovolné a Dánsko je může kdykoli odvolat, musí však nejprve uspořádat referendum. Dánsko je ale členem Evropského mechanismu směnných kurzů II. Jeho měna je pevně fixována na euro, dánská úroková a měnová politika je koordinována s eurozónou, ačkoli se na rozhodování o ní může podílet pouze omezeně.³⁶

3.5.3 Švédsko

Hlavní otázkou, která od začátku ovlivňovala švédský vztah k integračnímu procesu, byla neutralita. V 60. letech se proto Švédsko raději než na Evropské společenství orientovalo na Evropské sdružení volného obchodu. Švédsko v podstatě od počátku nenaplnuje svůj závazek přijmout euro. Tento postoj podpořil i výsledek referenda, které přijetí eura odmítlo. Švédsko je v podobné právní pozici jako ČR a ze smlouvy vyplývá závazek přijmout euro, avšak není specifikováno, kdy přesně by se to mělo stát.³⁷

Nečlenství Švédska v HMU je oficiálně zdůvodňováno nesplněním jednoho z Maastrichtských kritérií. Míra, do jaké země splňuje (nejen Švédsko) tato kritéria se hodnotí jednou za dva roky. Švédsko bylo hodnoceno v letech 1998, 2000 a 2002, a bylo zjištěno, že splní tři ze čtyř konvergenčních kritérií. Kritérium, které je považováno za nesplněné, je setrvání národní měny (v tomto případě švédské koruny) po dva roky v Evropském mechanismu směnných kurzů (ERM II). Je nutno dodat, že Švédsko odmítlo do tohoto mechanismu vstoupit. Fakticky tak nebyly

---

³⁶ Euroskop.cz: *Dánsko a EU*, 2005-12b.

³⁷ Euroskop.cz: *Švédsko a EU*, 2005-12c.

splněny podmínky stanovené v Maastrichtské smlouvě pro vstup do poslední etapy HMU. Ve Švédsku se parlamentní strany dohodly, že vstup do HMU není možno schválit bez vyhlášení referenda. V březnu 2003, po jednání mezi politickými představiteli, bylo rozhodnuto, že národní referendum o švédské účasti v HMU se bude konat dne 14. září 2003. V referendu byla účast v hospodářské a měnové unii odmítnuta, přičemž 56 % hlasů bylo proti a 42 % pro. Všechny parlamentní strany zavázaly respektovat výsledek referenda. Žádné nové referendum není v dohledné době plánováno. V debatě, která předcházela v roce 2003 referendu, byly vyjádřeny obavy v některých kruzích, že Švédsko by mohlo ztratit vliv v oblasti hospodářské politiky v rámci EU.³⁸

---

³⁸ GOVERNMENT OFFICES OF SWEDEN. *Sweden and the EMU* [online]. 2006. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.sweden.gov.se/sb/d/3470/a/20684>

4 Příležitosti, hrozby a možné scénáře budoucího vývoje eura

V této analytické kapitole bakalářské práce bude provedena SWOT analýza eurozóny, což bude znamenat vymezení a analyzování silných a slabých stránek tohoto seskupení zemí v rámci Evropské unie. Rovněž budou analyzovány příležitosti, hrozby a rizika ovlivňující tento stupeň integrace na evropském kontinentu. V závěrečných podkapitolách pak budou nastíněny možné scénáře, jakým způsobem by se mohla společná evropská měna euro vyvíjet.

4.1 SWOT analýza eurozóny

Tato metoda analýzy byla vybrána, jelikož umožňuje objektivně zhodnotit, jaké faktory nejvíce přispívají k příznivému či nepříznivému vývoji eura. Je nutno konstatovat, že jednotná evropská měna je ovlivňována různorodou škálou okolností. V současné době hrají asi nevýznamnější ekonomickou roli schodky státních rozpočtů a rostoucí zadlužování národních ekonomik členských států, v pozadí těchto problémů pak stojí další ekonomické a sociální faktory, jako je například nezaměstnanost a nepříznivý populační vývoj v zemích nejen eurozóny, ale také celé Evropské unie. Mezi mimoekonomická rizika můžeme zařadit především politické faktory, které rovněž významnou měrou ovlivňují dění v eurozóně. Mohou jimi být kupříkladu nerozhodnost a neschopnost politických představitelů členských států, nestabilita vlád a v neposlední řadě také rozdílnost kultur, zvyklostí a tradic jednotlivých národů, které tvoří společně hospodářskou a měnovou unii. Nicméně koncept hospodářské a měnové unie v Evropě má také kladné stránky. Za významné je považováno to, že společná měna přináší především úspory nákladů, ale i další výhody, plynoucí ze členství v HMU. Další významnou příležitostí může být samotná velikost eurozóny i Evropské unie, její ekonomická síla a vliv ve světové ekonomice. Tyto a další faktory znázorňuje následující tabulka. Silné a slabé stránky, příležitosti, hrozby a rizika budou posléze rozvedeny a dále analyzovány.

Tabulka 4.1 SWOT analýza eurozóny

Silné stránky	Slabé stránky
Velikost ekonomiky eurozóny a její ekonomická síla	Nerohodnost politických představitelů členských států
Úspory nákladů a další přínosy členství v HMU	Nestabilita vlád členských zemí
	Náklady členství v HMU Rozdílnost jednotlivých národních kultur, zvyků a tradic
Příležitosti	Hrozby a rizika
Striktní dodržování konvergenčních kritérií všemi členy	Vysoké veřejné zadlužení
Vyšší stupeň integrace	Rostoucí deficity národních státních rozpočtů
Přistoupení rozpočtově odpovědných zemí k eurozóně	Nedostatečný soulad hospodářských cyklů členských zemí
	Nepříznivý demografický vývoj

Zdroj: vlastní tvorba.

4.2 Silné stránky eurozóny

Jak je uvedeno v tabulce, pro potřeby této bakalářské práce byly mezi silné stránky eurozóny zahrnuty dva následující faktory. Jsou jimi velikost eurozóny a její ekonomická síla a dalším faktorem pak úspory nákladů a jiné další přínosy členství v hospodářské a měnové unii.

4.2.1 Velikost a ekonomická síla

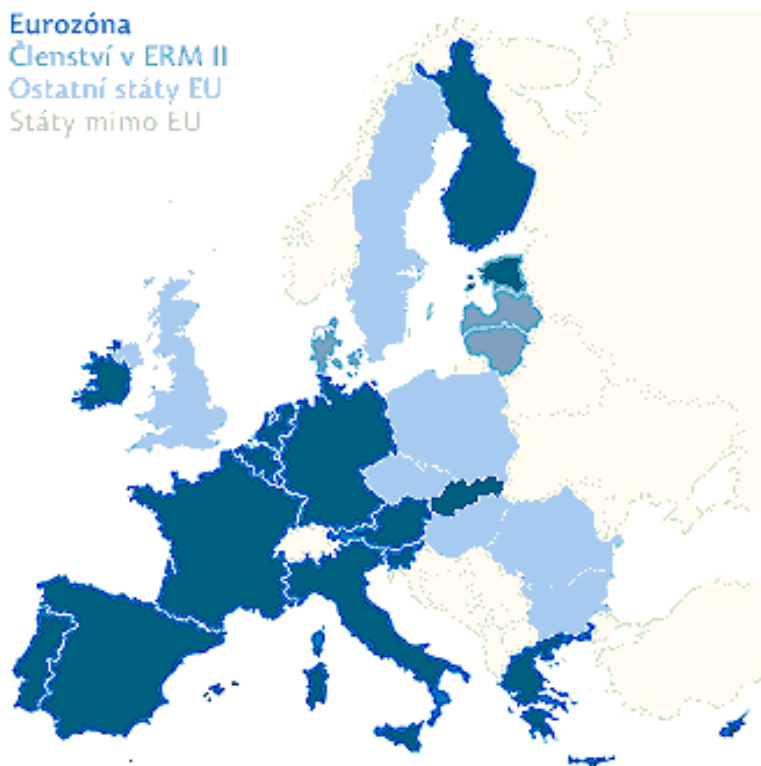
V současnosti má hospodářská a měnová unie 17 členů – Belgie, Estonsko (člen od 1. ledna 2011), Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr (člen od 1. ledna 2008), Lucembursko, Malta (člen od 1. ledna 2008), Německo, Nizozemsko, Portugalsko,

Slovensko (člen od 1. ledna 2007) a Španělsko.³⁹

obrázek 4.1.

Obrázek 4.1 Mapa eurozóny

http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_eurozona.html

v Japonsku žilo v té době 128 mil. obyvatel. Z pohledu podílu na celosvětovém

³⁹ *Zavedení eura v České republice* [online]. Členské státy eurozóny. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z : http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_clen_staty_eurozony.html

hrubém domácím produktu byla v roce 2008 eurozóna se svými 15,7 % druhou největší ekonomikou za Spojenými státy, jejichž podíl na světovém HDP činil 22 %. Podíl Japonska dosáhl v této době 6,3 %. Výrazně menší je celková otevřenost ekonomiky eurozóny ve srovnání s jednotlivými členskými státy eurozóny. Znamená to, že změny cen zahraničního zboží mají na ceny domácích produktů menší vliv. Eurozóna je však stále otevřenější než USA nebo Japonsko. Vývoz zboží a služeb z eurozóny jako podíl na HDP byl v roce 2007 výrazně vyšší (22,5 %) v porovnání se Spojenými státy (12,6 %) a Japonskem (18,3 %).⁴⁰ Nicméně kvůli krizi v r. 2009 došlo k jejímu oslabení. Díky své velikosti nejen eurozóna, ale i celá Evropská unie může obstát v mezinárodní konkurenci vyspělých států (především již zmíněných Spojených států a Japonska) a upevňovat si tak svůj vliv i v mimoevropských státech. Vybrané ekonomiky je možno porovnat pomocí tabulky 4.2.

Tabulka 4.2 Komparace významných světových ekonomik dle vybraných parametrů

Ukazatel/ekonomika	Eurozóna	EU 27	USA	Japonsko
Počet obyvatel (r. 2012)	331 953 245	503 824 373	313 847 465	127 368 088
Rozloha (km ²)	2 722 629*	4 324 782	9 826 675	377 915
HDP na 1 obyvatele v USD (r. 2011)	36 720*	34 000	48 100	34 300

Zdroj: www.cia.gov, 2012; Eurostat 2012a; <http://ekonomika.eurozpravy.cz>, 2011; vlastní zpracování.

* vlastní výpočet dle www.cia.gov.

4.2.2 Přínosy členství v hospodářské a měnové unii

Přínosy, stejně jako náklady, členství v měnové unii vyplývají z teorie optimálních měnových oblastí (OCA). Tato teorie poukazuje na některé problémy, které obvykle bývají spojeny se vznikem měnové unie. Významnou měrou k těmto myšlenkám přispěl McKinnon, který došel k závěru, že čím vyšší je míra otevřenosti ekonomiky,

⁴⁰ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Hlavní rysy eurozóny* [online]. 2012a. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: http://www.ecb.int/educational/facts/euint/html/ei_010.cs.html

tím menší užitek má země z plovoucího kurzu. Nicméně hlavní přínosy členství ve společné hospodářské a měnové unii mohou být kupříkladu následující.

1. Eliminace nákladů na transakce a pokles administrativních nákladů, které jsou spojeny s fungováním více měn.
2. Snížení kursových rizik a nákladů s nimi spojených.
3. Zjednodušení kalkulací a rozpočtů očekávaných výnosů v mezinárodním srovnání.
4. Zvýšení stability měnového kursu celé HMU oproti měnovým kursům samostatných států.
5. Větší síla společné centrální banky ve srovnání se silou národních centrálních bank při kontrole stability měny.
6. Používání jednotné měny k funkci mezinárodní obchodní a rezervní měny.
7. Zlepšení mobility kapitálu a expanze mezinárodního obchodu.
8. „Neviditelné“ výhody – spočívají v eliminaci nepříznivých situací, které by pravděpodobně nastaly, kdyby neexistovala jednotná měna.⁴¹
9. Zjednodušení informačních a účetních systémů.
10. Politické efekty – pocit větší stability a soudržnosti Evropské unie.⁴²

4.3 Slabé stránky eurozóny

Jako každá integrace, tak také Hospodářská a měnová unie v Evropě má některé své slabé stránky. Zde se jedná především o politické faktory národních představitelů států, kteří nejsou ochotni delegovat větší míru národní suverenity na instituce Evropské unie. Neméně významnou slabší stránkou může být i rozdílnost a diferenciací kultur, zvyklostí a tradic jednotlivých evropských národů, které jsou členy tohoto stupně integrace. Dalšími slabými stránkami mohou být náklady členství v HMU, jako například ztráta „národní“ monetární politiky, nárůst cen apod.

---

⁴¹ MANDEL, Martin a Vladimír TOMŠÍK. *Monetární ekonomie v malé otevřené ekonomice*. 2. rozšířené vyd. Praha : Management Press, 2008. 367 s. ISBN 978-80-7261-185-0.

⁴² Dědek, *Historie evropské měnové integrace : Od národních měn k euru*. 2008.

4.3.1 Politické faktory a vlivy

Při analýze slabých stránek eurozóny je potřeba zmínit i politické vlivy. Někteří představitelé větších států neradi akceptují skutečnost, že jejich země již nejsou velmocemi a nestojí v čele světové ekonomiky. Proto se často pokoušejí využít svůj vliv v rámci EU i eurozóny k podpoře svých národních zájmů, postojů a cílů. Když vyzývají eurozónu, aby zastávala jednotné názory či postoje k různorodým tématům a problémům, často očekávají především to, že společný postoj více než 300 milionů obyvatel eurozóny bude postojem jejich národních představitelů a bude tedy na mezinárodním jednání pouze zesíleně vyjadřovat jejich národní preference a priority. Tímto stylem politiky je známa především Francie. Nicméně nejedná se pouze o politiku Francie, ale i dalších velkých ekonomik eurozóny, jako je například Německo.

Evropská měnová integrace probíhá na „evropské“ nadnárodní úrovni, zatímco standardní demokratická politika se odehrává na úrovni národní. Veškeré celoevropské koncepty a ideje jsou vždy transponovány do místního politického kontextu v každém členském státě. Debata v evropských institucích se pak zřídka týká otázek, jež bývají tématem národních politických debat. Většina diskusí na úrovni eurozóny je vedena především o institucích nebo postupech, nikoli však o konkrétních tématech týkajících se běžného života obyvatel.⁴³

Je nutno podotknout, že tyto politické vlivy nelze zcela eliminovat, tím pádem je nutno počítat také s většími riziky pro rozvoj HMU, které mohou pramenit z nerozhodnosti či neschopnosti politických představitelů se dohodnout. Dalším nepříznivým politickým faktorem může být i tzv. deficit demokracie. Znamená to, že za zúčastněnou zemi při jednáních členů eurozóny rozhoduje vláda, která je již v demisi, a nemá tudíž právo takováto rozhodnutí činit. Tento stav pak nepřispívá k transparentnosti politiky celé eurozóny. Podobná situace nastala také v České republice (která samozřejmě **není členem HMU**), při vyslovení nedůvěry vládě během předsednictví ČR v Evropské radě, tuto okolnost je však možno přirovnat k výše popisované situaci deficitu demokracie.

---

⁴³ HAMPL, Mojmír. Evropská integrace : Pohled kritického ekonoma. *Občanský institut* [online]. 2010. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/cs/EVROPSKA-INTEGRACE-POHLED-KRITICKEHO-EKONOMA-c1585/>

4.3.2 Rozdílnost kultur, zvyklostí a tradic

Z historického hlediska si Evropa prošla složitým vývojem. Byla zmítána řadou krizí i válečných konfliktů, které střídala období prosperity. Tyto okolnosti vedly k formování mezinárodních vztahů v Evropě. Právě k udržení míru byl zahájen proces evropské integrace, který vyústil až v současný stupeň integrace – HMU.

Každá členská země má své národní zvyklosti a především odlišnou kulturu. Tato situace může vést k nejednotnosti při řešení různých problémů eurozóny. Stále totiž přetrvávají předsudky a historické obavy obyvatel jednotlivých členských zemí. Především se pak jedná o obavy ze ztráty své národní suverenity. Je potřeba říci, že tyto předsudky a nedůvěra ve společný koncept jednotné měny vyvolávají nedůvěru mezi národy navzájem. Pokud by měla eurozóna provádět efektivní politiku, je potřeba posílit vzájemnou důvěru mezi obyvateli (ale také politiky) tak, aby mohla být zaujímana společná a silná stanoviska. Příklad je možno najít v USA, kde se také vyskytují různorodé kultury (a federativní státy), nicméně rozhodování probíhá na jednotné úrovni.

Je nutno položit otázku, zda je takováto situace možná, protože „evropský“ národ neexistuje, jelikož je zde mnoho rozdílů ve vnímání nejen HMU, ale celého procesu evropské integrace.

4.4 Příležitosti eurozóny

Další součástí SWOT analýzy eurozóny jsou její příležitosti. Pro potřeby této bakalářské práce byly stanoveny dvě okolnosti, které by mohly vést k lepšímu vývoji HMU. V prvním případě by se jednalo o přistoupení rozpočtově odpovědných zemí a hlubšímu stupni integrace. V případě druhém pak o přísné dodržování konvergenčních kritérií. Obě zmíněné okolnosti by mohly vylepšit situaci, kdy jsou euru, jakožto jednotné evropské měně, přisuzovány hlavní příčiny krize. Nicméně, není tomu tak. Předčasné zavedení společné měny (kdy HMU neodpovídá OCA) samozřejmě také způsobuje určité problémy, ale největším problémem jsou vysoké veřejné dluhy jednotlivých členských států.

4.4.1 Dodržování konvergenčních kritérií

Příležitostí je pro eurozónu dodržování podmínek, které si členské státy samy vyjednaly a stanovily. Ke vstupu do HMU je nutno, aby ucházející se státy plnily 5 konvergenčních, tzv. Maastrichtských kritérií, o kterých bylo pojednáno výše. Při zavedení jednotné evropské měny euro, splňovaly tato kritéria všechny státy, které byly rozhodnuty vstoupit do eurozóny, s výjimkou Řecka a Švédska. Řecko přistoupilo až v roce 2001.

Skutečností však zůstává, že tato kritéria byla plněna pouze před vstupem do eurozóny. Postupem času docházelo k porušování stanovených kritérií. Za předpokladu, kdyby jednotlivé státy striktně dodržovaly tato kritéria, nemuselo dojít k takto rozsáhlé dluhové krizi a s ní spojenými důsledky. V případě Řecka dokonce došlo i falšování statistických dat. V budoucnosti je potřeba, aby docházelo k přísnější kontrole a razantnějšímu přístupu Evropské komise a ECB především pak ke kritériu veřejného zadlužení a schodku státních rozpočtů. Pokud začnou jednotlivé země tato kritéria dodržovat, významnou měrou to povede k eliminaci příčin krizí, a k hospodářskému růstu.

4.4.2 Přistoupení rozpočtově odpovědných zemí a vyšší stupeň integrace

Situace, kdy by k eurozóně přistoupily rozpočtově odpovědné země, by částečně mohla napravit vnímání veřejnosti vůči euru. Je možno říci, že jednotné evropské měně jsou přisuzovány neúspěchy jednotlivých států, což je do jisté míry pravdou, ale fiskální nezodpovědnost členských států hraje v současné době nejvýznamnější roli.

Vyšší stupeň integrace by mohl přispět k efektivnější kontrole národních rozpočtů ze strany Evropské unie. Nedocházelo by tak k enormnímu zadlužování také z toho důvodu, že by existoval společný rozpočet, který by již měl funkci **fiskálního nástroje eurozóny**. Pomocí těchto nástrojů by nedocházelo k rozdílnému provádění hospodářské politiky. V současnosti totiž může docházet k rozdílnosti provádění fiskální a monetární politiky, jelikož fiskální politika je plně v kompetencích národních vlád. Naproti tomu, monetární politika je v rámci eurozóny záležitostí Evropské centrální banky. Je nutno konstatovat, že národní vláda může sledovat jiné cíle než ECB. Dochází tak k rozporům mezi těmito stanovenými cíli, a tím k další

neefektivitě provádění hospodářské politiky, čemuž by mohl vyšší stupeň integrace a přistoupení rozpočtově odpovědných zemí pomoci.

4.5 Hrozby a rizika pro eurozónu

Poslední částí SWOT analýzy eurozóny spočívá ve vymezení a analyzování rizik a hrozeb. Pomocí této analýzy budou vymezeny faktory, které nevíce ovlivňují současnou situaci HMU. Jedná se o deficity státních rozpočtů, nárůst veřejného zadlužení a nepříznivý demografický vývoj ve většině států jak eurozóny, tak celé Evropské unie. Je možno říci, že tyto tři faktory spolu úzce souvisí. V této podkapitole budou zmíněny tři hrozby, ale nepříznivých situací může nastat více, kupříkladu různé asymetrické šoky. Hrozbou může být i nesoulad hospodářských cyklů jednotlivých členů.

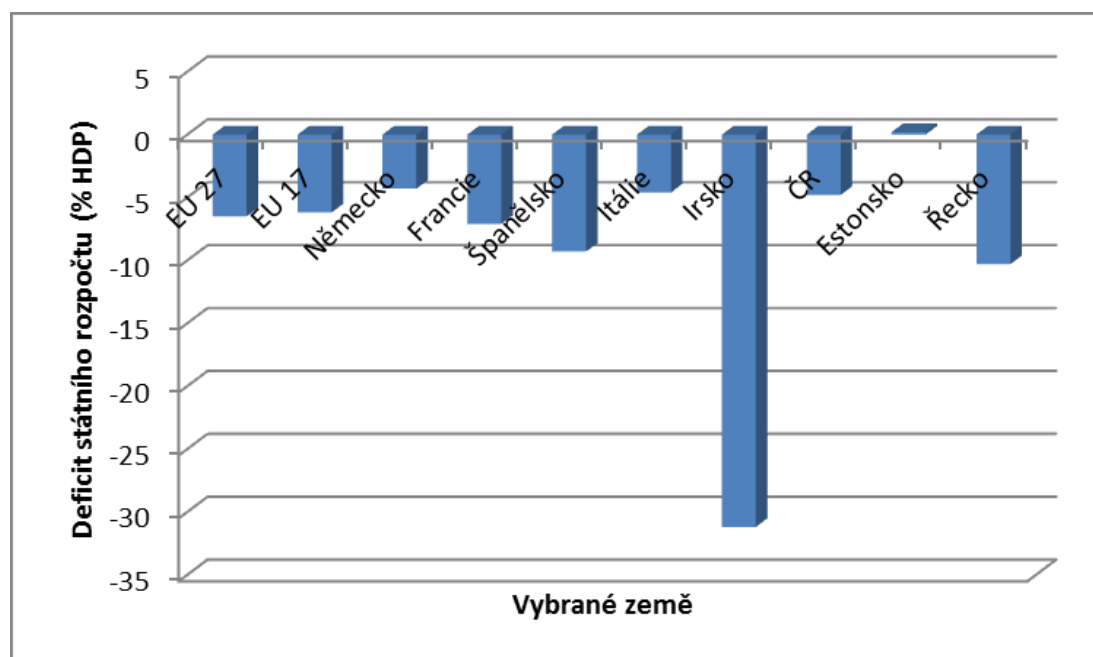
4.5.1 Deficity státních rozpočtů

Pro deficity státního rozpočtu platí konvergenční kritérium, které je stanoveno ve výši 3 % HDP daného státu. Hospodářská krize se významně podepsala na překročení této stanovené hranice. Hlavní příčinou byly vládní podpory, které měly stimulovat ekonomiku. Nejhorší stav zaznamenávaly především země „jižního křídla“ eurozóny a také například Irsko. Významnou měrou k růstu deficitů státních rozpočtů přispělo i to, že vlády jednotlivých států se snažily podpořit finanční sektor, který stál na pokraji kolapsu. Během počátku krize tak došlo k „nalití“ miliard EUR na podporu právě tohoto sektoru. Jelikož národní vlády nedisponovaly dostatečnými finančními prostředky, byly nuceny si tyto prostředky na stimulování ekonomiky vypůjčit. Docházelo tak k emisi vládních obligací. Především pak v případech států jižní Evropy již nebyl zájem investorů o koupi těchto dluhopisů. Tyto cenné papíry mají sice vysoký výnos, ale nemůže být opomenuto riziko nesplacení dluhopisu.

Jak je patrné z grafu 4.1, schodky státních rozpočtů se vyvíjely následovně. Pro porovnání bylo vybráno 8 zemí EU, průměrná data celé Evropské unie a také eurozóny. Data v grafu jsou z roku 2010, kdy se nevíce projevil dopad krize na veřejné rozpočty jednotlivých zemí. Nejvyšší záporný deficit státního rozpočtu zaznamenalo Irsko, kde tento schodek činil 31,2 % HDP. Z velké části byl způsoben

právě sanací finančního sektoru. Další vysoké deficity byly zaznamenány také v Řecku (10,3 %), Španělsku (9,3 % HDP) ale také např. ve Francii (7,1 % HDP). Naopak v Estonsku byl rozpočet přebytkový. Tento přebytek činil 0,2 % HDP. Česká republika překračuje stanovené konvergenční kritérium o 1,8 procentního bodu.

Graf 4.1 Deficity státního rozpočtu vybraných zemí EU v roce 2010

Zdroj: Eurostat 2012b, vlastní zpracování.

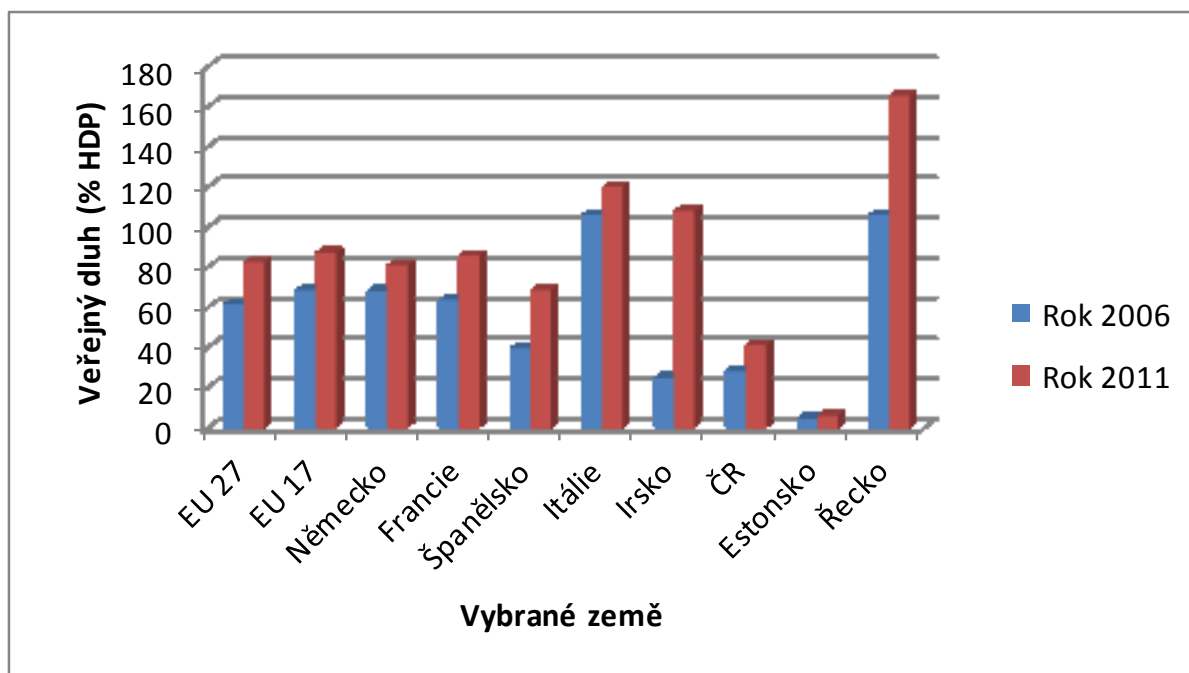
4.5.2 Růst veřejného zadlužení

Podobně jako pro deficit státního rozpočtu, tak také pro výši veřejného dluhu je stanoveno konvergenční kritérium. Jeho výše činí 60 % HDP. Růst veřejného zadlužení velice úzce souvisí s deficitním hospodařením vlády. Jak již bylo uvedeno v předchozí podkapitole, mají na toto zadlužení vliv stejné faktory. Nicméně je nutno dodat ještě další okolnosti. Většina zemí již před hospodářskou a finanční krizí měla nakumulován veřejný dluh. Toto zadlužení bylo výsledkem hospodaření vlád, které dokonce i v době ekonomického růstu dále zadlužovaly své veřejné rozpočty a nebyly tak schopny udržet rozpočet vyrovnaný. V roce 2009, kdy se naplno projevila finanční a posléze hospodářská krize, nastaly další značné nároky na státní rozpočty. Jednalo se především o pokles poptávky, z důvodu větší míry úspor jak firem, tak domácností. To pak mělo negativní vliv na zaměstnanost, která poklesla

a zvýšená nezaměstnanost poté přinesla další přítěž pro již zadlužené rozpočty. Situaci nenapomáhají ani štědré sociální a zdravotní systémy v mnoha zemích eurozóny. Došlo tak doslova ke skokovému nárůstu veřejného zadlužení.

Graf 4.2 Porovnání hrubého veřejného dluhu vybraných zemí EU v letech 2006 a 2011

Zdroj: Eurostat, 2012c; vlastní zpracování.

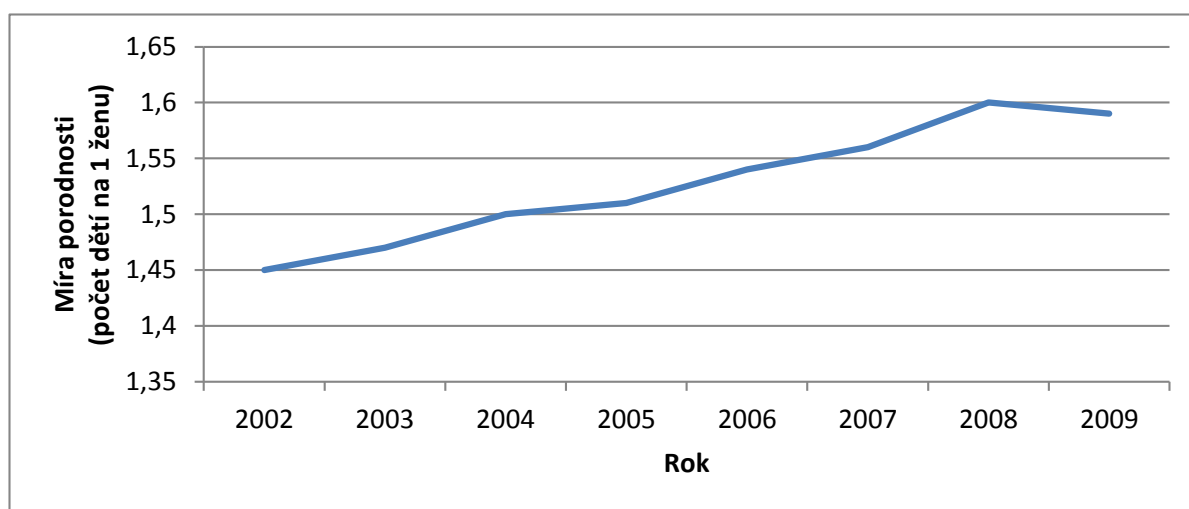
Pro komparaci hrubého veřejného zadlužení jednotlivých zemí EU byly vybrány státy, uvedené v grafu 4.2. Porovnávány jsou data za rok 2006 (před krizí) a rok 2011 (postupné odeznívání hospodářské a průběh dluhové krize eurozóny). Jak je vidět z uvedeného grafu 4.2, s největším veřejným zadlužením se potýká Řecko, což je v současnosti možno sledovat v médiích. Na stimulaci řecké ekonomiky vynakládaly prostředky významné instituce jako MMF, ECB i nečlenské státy eurozóny. Důvodem tohoto enormního zadlužení je příliš štědrý sociální systém a nízká produktivita práce. Veřejný dluh Řecka činil v již v roce 2006 více než 100 % HDP (106,1 %) a do roku 2011 dosáhl hodnoty 165,3 % HDP. Tato situace může vést až ke kolapsu celé řecké ekonomiky. Naopak nový člen eurozóny – Estonsko (vstoupilo k 1. 1. 2011), má velice nízký veřejný dluh, který za loňský rok vykázal hodnotu 6 % HDP. U ostatních vybraných zemí rovněž během krize došlo k překročení konvergenčního kritéria pro veřejné zadlužení. Z grafu vyplývá, že již v roce 2006 byl průměr veřejného zadlužení eurozóny více než stanovených 60 % HDP.

4.5.3 Nepříznivý demografický vývoj

S nepříznivým demografickým vývojem se nepotýká pouze Evropská unie a eurozóna, ale také celý vyspělý svět. Jedná se především o nízkou míru porodnosti a zvyšování počtu ekonomicky neaktivních obyvatel. Tito starší obyvatelé mají nárok na důchod, který je samozřejmě vyplácen ze státního rozpočtu příslušné země. Opět tak vznikají další nároky na tyto rozpočty. Proto je nutno reformovat systémy vyplácení důchodů, ale i dalších dávek, a motivovat obyvatele, aby si na budoucí penze šetřili sami.

Ve většině evropských států je míra fertility (porodnosti) nižší než 2,2 dětí na 1 ženu, což znamená, že pokud bude tento trend pokračovat, populace bude dále stárnout. Ke stárnutí populace také přispívá moderní medicína, která nebyla dříve k dispozici, což je ale pozitivním faktorem.

Graf 4.3 Vývoj hrubé míry porodnosti v Evropské unii v letech 2002 - 2009

Zdroj: Eurostat 2012d; vlastní zpracování.

Populační problém se netýká pouze zemí eurozóny, jak již bylo řečeno, ale celé EU, proto byla zvolena data za celou EU. Podle grafu 4.3 převládá převážně pozitivní trend vývoje míry porodnosti, ale stále zůstává pod zmíněnou hranicí 2,2 dětí na 1 ženu.

Podle projekce Evropského statistického úřadu nadále poroste počet obyvatel, jak eurozóny, tak EU, nicméně s největší pravděpodobností to bude zásluhou migrace a přílivu imigrantů. Znamená to, že pokud nebude reformován sociální a zdravotní systém, mohou stále častěji probíhat dluhové krize, jak v eurozóně, tak

v EU, jelikož k vyplácení důchodů a sociálních dávek nebude k dispozici dostatek finančních prostředků.

4.6 Politika ECB v období krize

V době dluhové krize začala Evropská centrální banka nakupovat národní obligace. Tyto dluhopisy byly nakupovány poté, co Mezinárodní měnový fond a EU schválily záchranný balíček v hodnotě 750 mld. EUR. Tento postup ECB měl nahradit nefunkční trhy. Hlavním cílem ECB byl nákup dluhopisů fiskálně slabých zemí eurozóny tak, aby se snížily výnosy zmíněných dluhopisů.

Při přesném výkladu evropského práva je masivní nákup dluhopisů centrální bankou nezákonný, jelikož evropské smlouvy zakazují intervence na pomoc státům platících eurem. Oficiálně se nicméně nejedná o pomoc státům, ale o intervenci na trhu. ECB však byla kritizována za to, že podlehla politickým tlakům, a došlo tak ke snížení její nezávislosti. Situaci dlouhodobě kritizoval guvernér německé centrální banky Axel Weber. Stírání rozdílů mezi fiskální a monetární politikou je dle jeho mínění nezodpovědným krokem a jeho následkem může být nárůst inflace, se kterou má Německo, především v meziválečném období bohaté zkušenosti.

Od zahájení programu v květnu 2010 do listopadu 2011 již ECB nakoupila cenné papíry v hodnotě 174 mld. EUR. Pokud bude ECB v nákupu dluhopisů pokračovat, může se dostat do problémů. Nákup dluhopisů nakonec bude muset někdo zaplatit. Buď banka emituje nové peněžní prostředky, ale zvýší tak inflaci, nebo její zdroje budou nuceny doplnit členské země.⁴⁴

4.7 Možné scénáře dalšího vývoje eura (eurozóny)

Hospodářská a měnová unie, jakožto stupeň integrace, je spíše výsledkem politické vůle a rozhodnutí než ekonomické logiky a přirozeného hospodářského vývoje. Faktem je, že HMU hraje v Evropě významnou roli, a proto je potřeba analyzovat, jakými způsoby a cestami by se mohla jednotná evropská měna euro ubírat. Nejčastěji jsou diskutovány tři možné scénáře budoucího vývoje. Prvním scénářem může být pokračování v nastolených trendech, druhým pak optimistický

---

⁴⁴ *Euroskop.cz, 2005-12d.*

scénář a třetím pesimistický **scénář vývoje eura, respektive eurozóny**. Pro analýzu těchto scénářů budou částečně využity poznatky z publikace *Evropská unie: trendy, příležitosti, rizika* od autorů Laciny a Ruska.

4.7.1 Pokračování v nastoleném vývoji

Po odeznění první vlny krize, která se nejvíce projevila roku 2009, je předpokládáno, že dojde k mírnému oživení ekonomického růstu eurozóny, nicméně tento růst nebude dlouhodobého charakteru, jelikož z důvodu nepříznivého demografického vývoje a nepříznivé situace na trhu práce (růst nezaměstnanosti, nedostatečná flexibilita pracovníků apod.), ale i jiných okolností, se budou zvyšovat nároky na veřejné rozpočty, což posléze může vést k další následné krizi.

Pokud bude také Evropská centrální banka pokračovat v uvolněné monetární politice, může dojít k rozdílnému vývoji výše míry inflace jednotlivých členů eurozóny. Tyto situace by pak vedly ke zpomalení růstu konkurenceschopnosti jednotlivých členů, respektive nárůstu rozdílů v konkurenceschopnosti mezi členskými státy v eurozóně.

Reformní úsilí bude pokračovat, především pak v oblasti práce a sociálních záležitostí a finanční integrace. Tyto reformy budou ale uskutečňovány především z pozice národních států, nežli ze strany eurozóny. Krátkodobě by mohlo dojít ke snížení veřejného zadlužení, jelikož v současnosti jsou uskutečňovány reformy vedoucí k fiskální disciplíně. Nicméně tato situace není dlouhodobě, a možná ani střednědobě, udržitelná. Pokud bude chtít eurozóna nastartovat ekonomický růst, s největší pravděpodobností budou nositeli národní fiskální politiky použity prostředky ze státních rozpočtů, které opětovně způsobí fiskální tlaky, a ty by posléze mohly vést k počátku další stagnace ekonomik, či krize.

Jak již bylo v této práci zmíněno, měnová unie je především výsledkem politických rozhodnutí. I když by dále docházelo k dalším krizím, je nepravděpodobné, že by došlo k rozpadu HMU, jelikož byly vynaloženy vysoké náklady a značné úsilí na budování tohoto stupně integrace. Je nutno dodat, že návrat k národním měnám by vyžadoval další vysoké náklady.⁴⁵

---

⁴⁵ LACINA, Lubor a Antonín RUSEK, et al. *Evropská unie : Trendy, příležitosti, rizika*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. 260 s. ISBN 978-80-7380-077-2.

4.7.2 Optimistický scénář

Aby byl scénář vývoje optimistický, je nutno předpokládat, že veškerá opatření hospodářské politiky budou formulována a uplatněna správně. Nejdůležitějším předpokladem jsou reformy ve fiskální oblasti, které by vedly k vyrovnanosti státních rozpočtů, dále pak je nutno uskutečnit rozsáhlé změny zdravotního a sociálního systému, jelikož oba zmíněné jsou významnou položkou v národních státních rozpočtech.

Nezbytné je také reformovat trhy práce tak, aby bylo dosaženo větší flexibility a mobility na trzích práce, což by významnou měrou posílilo konkurenceschopnost eurozóny. Z hlediska finančních trhů, tyto trhy musejí být co nejvíce integrovány, což znamená, že k nim bude uplatňován jednotný přístup ve všech členských státech. Rovněž musí být dokončena integrace trhů zboží a služeb, i když funguje Jednotný vnitřní trh, nicméně stále není dosahováno požadovaných výsledků.

Tento scénář je možno označit jako ideální (byl by i ekonomicky reálný), nicméně v současných podmínkách je nedosažitelný.⁴⁶ Bylo by totiž potřeba uskutečnit již výše zmíněné reformy, které jsou pro mnohé skupiny obyvatel nepřijatelné a „bolestivé“. Proti těmto reformám by se okamžitě postavilo velké množství nejen obyvatel, ale i politiků (jak již bylo v této práci pojednáno). Ovšem je nutno dodat, že kdyby se tyto skutečnosti staly realitou, byl by uvedený scénář nejlepší možností, kudy by se mohla eurozóna dále ubírat. Nastartoval by totiž ekonomický růst, za kterého by byl prostor pro další rozvoj evropské integrace a další přiblížení se optimální měnové oblasti.

4.7.3 Pesimistický scénář

Třetí scénář vychází z negativních skutečností uvedených výše, ve scénáři pokračování v nastolených trendech. Uvažuje se zde pouze s minimálním reformním úsilím. Neuskuteční-li se reformy, nebude se rozvíjet ekonomický růst tzn., bude pokračovat růst veřejného dluhu společně s velice nízkým ekonomickým růstem, což by posléze vedlo k začátku nové krize. Tuto situaci by se snažila napravit ECB

---

⁴⁶ Lacina, Rusek, et al., *Evropská unie : Trendy, příležitosti, rizika*, 2007.

pomocí uvolněné monetární politiky, která by snad vedla k dočasnému zlepšení růstu, ale výrazným způsobem by došlo k nárůstu inflace.

Poté by jedinou alternativou bylo vystoupení z eurozóny. Tuto situaci můžeme sledovat na příkladu Řecka. Pokud by vystoupilo z eurozóny, ostatní fiskálně slabé státy by čekaly, jaká situace nastane, a byly by nuceny zvážit, zdali to bylo pro tuto zemi, přínosem, či nákladem a poté by se rozhodly pro vystoupení nebo členství v HMU. Odchod by ale vyvolal další náklady na zavedení původní měny.

Je samozřejmé, že při absenci reforem vyústí rozpočtové problémy v rozsáhlejší fiskální krizi, a čím později se tato krize dostaví, tím přísnější reformy bude nutno vykonat. V této situaci by bylo reálné opět zavést původní domácí měnu. Ze současné eurozóny by při tomto scénáři zůstalo pouze jádro, tzn. Německo, Francie, Rakousko a země Beneluxu. Je třeba konstatovat, že jádro eurozóny by bylo daleko bližší OCA, než je eurozóna dnes.⁴⁷

---

⁴⁷ Lacina, Rusek, et al., *Evropská unie : Trendy, příležitosti, rizika*, 2007.

5 Závěr

Jak vyplývá z této bakalářské práce, jednotná evropská měna – euro, hraje ve světové ekonomice významnou roli. Je široce používána na mezinárodních měnových trzích, jako prostředek směny, a v neposlední řadě jako měna rezervní. Jako platební prostředek slouží také v některých zemích mimo Evropu, nebo také v nečlenských státech EU.

Během zpracování, především pak analytické části práce, bylo možno učinit několik závěrů. Nejprve byly vymezeny silné a slabé stránky. Je možno konstatovat, že silnými stránkami tohoto stupně evropské integrace jsou dvě okolnosti. První z nich je samotná velikost a tržní síla eurozóny, která přispívá k mezinárodnímu respektu ostatních zemí. Druhou silnou stránkou jsou přínosy, které plynou ze členství v této HMU. Existuje velké množství těchto přínosů, může se jednat například o eliminaci kursového rizika, pokles administrativních nákladů, větší stabilitu měnového kursu, nebo také „neviditelné“ výhody. Jsou to takové výhody, které vznikly eliminací nepříznivých vlivů, které by nastaly, kdyby neexistovala jednotná evropská měna euro.

Jako slabé stránky je možno zmínit různé politické faktory, které mohou působit problémy při přijímání rozhodnutí a tvorbě hospodářské politiky. Neméně významnou slabou stránkou jsou i rozdílnost podstaty smýšlení obyvatel a politických představitelů členských států eurozóny.

Dále byly analyzovány příležitosti, hrozby a rizika, která mohou ovlivňovat vývoj eura. Mezi příležitosti byly zařazeny především vyšší stupeň integrace (tak, aby evropský rozpočet plnil funkci fiskálního nástroje) a jistou příležitostí by také mohlo být přísné dodržování konvergenčních kritérií. Jejich dodržování by do značné míry eliminovalo vznik a příčiny dluhové krize. Nicméně je nutno konstatovat, že v současné době eurozónu ovlivňují především hrozby. Pro prozkoumání byly vybrány tři problémy, které spolu souvisí. První z nich je deficitní hospodaření národních vlád, druhou nepříznivý demografický vývoj a třetí okolností je růst veřejného zadlužení jednotlivých členských států HMU. Tyto tři faktory v dnešní době nejvíce ovlivňují eurozónu v negativním slova smyslu.

V této bakalářské práci bylo také pojednáno o politice Evropské centrální banky, která v době krize masivně nakupovala dluhopisy, především pak fiskálně slabých členů, z důvodu snížení výnosů z těchto obligací.

Poslední část výzkumné kapitoly byla věnována možným scénářům vývoje eura v budoucnosti. Za pomoci poznatků z publikace autorů Laciny a Ruska byly stanoveny tři scénáře, jakými by se mohlo euro, respektive eurozóna dále vyvíjet. Prvním scénářem je pokračování v dosavadním vývoji, kdy budou nuceny členské státy učinit příslušné reformy. Další je pak scénář pozitivní, kdy budou provedeny všechny reformy a všechna opatření hospodářské politiky budou provedena správně. Třetí je scénář negativního vývoje, kdy sice krátkodobě dojde k růstu a snížení zadluženosti, ale dlouhodobě nebude možno bez reformování ekonomiky situaci udržet.

Mnoho odborníků je přesvědčeno, že právě jednotná evropská měna je příčinou krizí. Mají do jisté míry pravdu, jelikož HMU není přirozenou optimální měnovou oblastí nicméně, kdyby byla dodržována všechna stanovená pravidla, nemuselo k dluhové krizi dojít.

Jsem přesvědčen, že cíl této bakalářské práce, kterým bylo analyzovat silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby eurozóny a nastínit možné scénáře vývoje eura, se podařilo naplnit.

Seznam použité literatury

Monografie

BALDWIN, Richard a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Praha : Grada, 2008. 480 s. ISBN 978-80-247-1807-1.

DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace : Od národních měn k euru*. Praha : C. H. Beck, 2008. 288 s. ISBN 9788074000768.

JANÁČKOVÁ, Stanislava. *Krise eurozóny a dluhová krize vyspělého světa*. 1. vyd. Praha : Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. 99 s. ISBN 978-80-86547-95-4.

JUREČKA, Václav a Ivana JÁNOŠÍKOVÁ et al. *Mikroekonomie : Učební text pro bakalářské studium*. dotisk 1. vyd. Ostrava : VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2009. 327 s. ISBN 978-80-248-0910-6.

KAŇA, Radomír. *Evropská unie A*. 2. upravené vyd. Ostrava : VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2010. 163 s. ISBN 978-80-248-2202-0.

LACINA, Lubor a Antonín RUSEK, et al. *Evropská unie : Trendy, příležitosti, rizika*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. 260 s. ISBN 978-80-7380-077-2.

LACINA, Lubor et al. *Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha : C. H. Beck, 2007. 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5.

MANDEL, Martin a Vladimír TOMŠÍK. *Monetární ekonomie v malé otevřené ekonomice*. 2. rozšířené vyd. Praha : Management Press, 2008. 367 s. ISBN 978-80-7261-185-0.

Periodika

HAMPL, Mojmír. Evropská integrace : Pohled kritického ekonoma. *Občanský institut* [online]. 2010. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/cs/EVROPSKA-INTEGRACE-POHLED-KRITICKEHO-EKONOMA-c1585/>

PAVLÍK, Petr. Stane se euro rovnocenným konkurentem amerického dolaru? *Mezinárodní vztahy* [online]. 2003. [cit. 2012-03-18]. ISSN 0323-1844. Dostupné z: www.mezinarodnivztahy.com/article/download/85/82

Internetové zdroje

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *The World Factbook* [online]. 2012. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>

EUROPEAN COMMISSION. *Agreements on monetary relations (Monaco, San Marino, the Vatican and Andorra)* [online]. 2006. [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/institutional_and_economic_framework/l25040_en.htm

Euroskop.cz [online]. Často kladené dotazy. 2005-12a. [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/331/sekce/casto-kladene-dotazy/#proc_euro_plati_vzemich_mimo_EU

Euroskop.cz [online]. Dánsko a EU. 2005-12b. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/509/sekce/dansko/>

Euroskop.cz [online]. Švédsko a EU. 2005-12c. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/834/sekce/svedsko-a-eu/>

Euroskop.cz. [online]. 10 let eurozóny. 2005-12d. [cit. 2012-04-30]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/9026/sekce/10-let-eurozony/>

Euroskop.cz [online]. Evropská měna. 2005-12e. [cit. 2012-04-27]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/509/sekce/dansko/>

Eurostat – Tables, Graphs and Maps Interface [online]. Population at 1 January. 2012a. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00001&plugin=1>

Eurostat – Tables, Graphs and Maps Interface [online]. General government deficit/surplus. 2012b. [cit. 2012-04-30]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsieb080&plugin=1>

Eurostat – Tables, Graphs and Maps Interface [online]. General government gross debt. 2012c. [cit. 2012-04-30]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsieb090&plugin=1>

Eurostat – Tables, Graphs and Maps Interface [online]. Total fertility rate. 2012d. [cit. 2012-04-30]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdde220&plugin=1>

Eurozpravy.cz [online]. Nejvyšší HDP na hlavu v EU má Lucembursko, ČR patří 19. příčka. 2011. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://ekonomika.eurozpravy.cz/svet/29575-nejvyssi-hdp-na-hlavu-v-eu-ma-lucembursko-cr-patri-19-pricka/>

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Hlavní rysy eurozóny* [online]. 2012. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: http://www.ecb.int/ecb/educational/facts/euint/html/ei_010.cs.html

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Ochranné prvky eurobankovek* [online]. 2012b. [cit. 2012-04-27]. Dostupné z: http://www.ecb.int/euro/html/security_features.cs.html

EVROPSKÁ KOMISE. *Hospodářské a finanční věci : Euro ve světě* [online]. 2010. [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/world/index_cs.htm

GOVERNMENT OFFICES OF SWEDEN. *Sweden and the EMU* [online]. 2006. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.sweden.gov.se/sb/d/3470/a/20684>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *San Marino : Základní informace o teritoriu* [online]. 2009. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/san_marino/index.html

TISKOVÉ STŘEDISKO ČESKÉ BISKUPSKÉ KONFERENCE. *Vatikán přijal euro za svou oficiální měnu* [online]. 2001. [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://tisk.cirkev.cz/z-vatikanu/vatikan-prijal-euro-za-svou-oficialni-menu/>

TopEuros.com [online]. European Currency unit : Encyclopedia. 2011. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: http://www.topeuros.com/european_currency_unit/encyclopedia.htm#Value_determined_by_basket_of_currencies

UNIVERSITY OF BRITISH COLUMBIA. *European Currency Unit* [online]. 2012. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://fx.sauder.ubc.ca/ECU.html>

World bimetallic coins news [online]. Andorra. nedatováno. [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.worldbcnews.com/gallery/europe/andorra/andorra.html>

Zavedení eura v České republice [online]. Členské státy eurozóny. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_clen_staty_eurozony.html

Zavedení eura v České republice [online]. Eurozóna. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_eurozona.html

Zavedení eura v České republice [online]. Scénáře zavedení eura. [cit. 2012-04-27].

Dostupné z:

http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_scenar_prijeti.html

Zavedení eura v České republice [online]. Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské centrální bance : Deset let HMU : úspěchy a problémy po prvních deseti letech fungování Hospodářské a měnové unie. 2008. [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/2008com_10let_eura_pdf.pdf

Zavedení eura v České republice [online]. Výkladový slovníček : Brettonwoodský měnový systém. [cit. 2012-02-24]. Dostupné z:

http://zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=B#Brettonwoodsk%C3%BD%20m%C4%9Bnov%C3%BD%20syst%C3%A9m

Seznam zkratek

BEF	Belgický frank
DEM	Německá marka
DKK	Dánská koruna
ECB	Evropská centrální banka
ECOFIN	Rada ministrů hospodářství a finančních věcí
ECU	Evropská měnová jednotka
EHS	Evropské hospodářské společenství
EMI	Evropský měnový institut
EMU	Hospodářská a měnová unie (Economic and monetary union)
EMS	Evropský měnový systém
ERM	Mechanismus směnných kursů (Exchange rate mechanism)
ES	Evropská společenství
ESP	Španělská peseta
EU	Evropská unie
EUR	Euro
FRF	Francouzský frank
GBP	Britská libra
GRD	Řecká drachma
G8	Global 8
HDP	Hrubý domácí produkt
HMU	Hospodářská a měnová unie
IEP	Irská libra
ITL	Italská lira
LUF	Lucemburský frank
MMF	Mezinárodní měnový fond
NGL	Nizozemský gulden
OCA	Optimální měnová oblast (optimal currency area)
PTE	Portugalské escudo
SRN	Spolková republika Německo
SWOT	Analýza silných, slabých stránek, příležitostí a hrozeb
USA	Spojené státy americké

Seznam tabulek

Tabulka 2.1 Složení Evropské měnové jednotky v obdobích její existence	17
Tabulka 4.1 SWOT analýza eurozóny	40
Tabulka 4.2 Komparace významných světových ekonomik dle vybraných parametrů	42

Seznam grafů

Graf 4.1 Deficity státního rozpočtu vybraných zemí EU v roce 2010.....	48
Graf 4.2 Porovnání hrubého veřejného dluhu vybraných zemí EU v letech 2006 a 2011.....	49
Graf 4.3 Vývoj hrubé míry porodnosti v Evropské unii v letech 2002 - 2009	50

Seznam obrázků

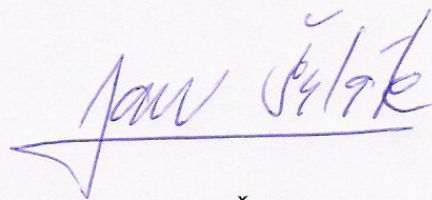
Obrázek 2.1 Had v tunelu	16
Obrázek 4.1 Mapa eurozóny	41

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití školního díla a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

Ve Valašském Meziříčí dne 11. 5. 2012

Jan Šulák

Seznam příloh

Příloha č. 1 Scénáře zavedení eura

Příloha č. 2 Vzhled eurobankovek

Příloha č. 3 Společné rysy euromincí

Příloha č. 4 Příklad ochranných prvků eurobankovek

Příloha č. 1 Scénáře zavedení eura

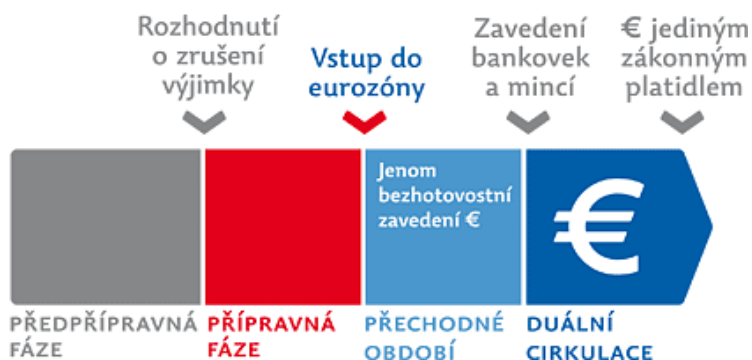
Scénář *Big Bang* (velký třesk) zavedení eura

Scénář *Phasing Out* zavedení eura

Madridský scénář zavedení eura

Zdroj: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_scenar_prijeti.html

Příloha č. 2 Vzhled eurobankovek

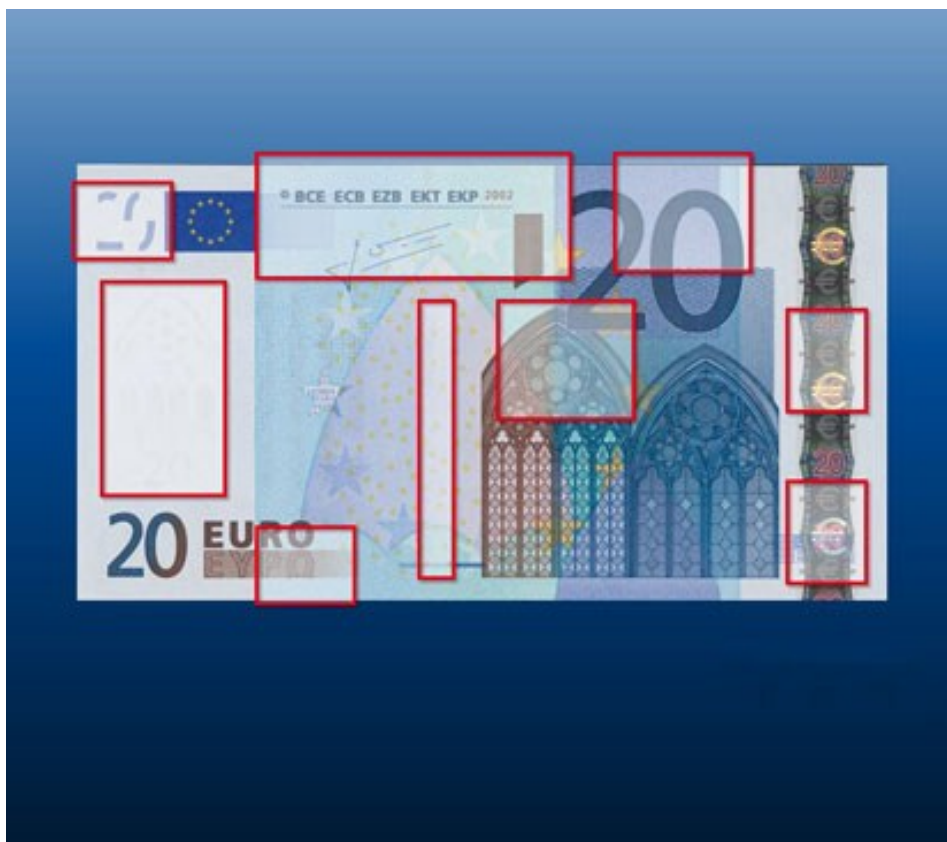
Zdroj: Euroskop.cz, 2005-12e.

Příloha č. 3 Společné rysy euromincí

Zdroj: Euroskop.cz, 2005-12e.

Příloha č. 4 Příklad ochranných prvků eurobankovek

Zdroj: Evropská centrální banka, 2012b.